

tribuna

LIST ŠTUDENTOV LJUBLJANSKE UNIVERZE

UREJUJE UREDNIŠKI ODBOR: DRAGO ČOP, MIRO DVORŠAN, EDO RAZDRIH, BOJAN SAMARIN IN DUŠAN VOGLAR. ODGOVORNI IN GLAVNI UREDNIK DUŠAN VOGLAR. UREDNIŠTVO IN UPRAVA — LJUBLJANA, MIKLOŠIČEVA 5A — LJUBLJANA I. P. P. 12, TEL. 31-102. TEKOCI RACUN: 800-70/3-567. ROKOPISOV NE VRAČAMO. LETNA NAROČNINA 200 DIN. TISK — CASOPISNO PODJETJE SLOVENSKI POROČEVALEC.

LETO IX. ŠTEV 4
LJUBLJANA
11. marca 1959

Za polni pomen ZŠJ

IV. KONGRES ZVEZE ŠTUDENTOV JUGOSLAVIJE JE SPROŽIL S SVOJIMI RAZPRAVAMI IN SKLEPI VRSTO MISLI O DELU ŠTUDENTSKIH ORGANIZACIJ, O NIENIH NALOGAH IN NJENEM POMEMNU. IN SEDAJ, KO HKRATI Z ZAČETKOM PREDAVANJ PRICENJAMO TUDI S SVOJIM ORGANIZACIJSKIM DELOM IN S SVOJIMI AKCIJAMI, SE NAM KAR VSI LUJJE NEKAJ TEH MISLI IN OPAZANJ.

Šele nedavni kongres je jasno razgrnil pred nami široko in bogato področje delovanja študentske organizacije — prej, aredi dela, te širine niti opazili nismo, kakor tudi nismo opazili vse globine in pomembnosti svojega dela. Četudi smo kdaj opazili ali občutili, da ima naše delo in naša organizacija neverjeten družbeni pomen, da pomeni njeno delovanje bogat prispevek in življenjsko pobudo v kompliciranem procesu družbenega presnavljanja, pre-

uspešno izvajanjem ideološko političnem delu nam bodo lahko popolnoma uspele tudi vse druge predvidene akcije — udeležba na delovni akciji, reševanje študijskih in materialnih problemov itd.

Prejšnje leto je bilo takorekoč posvečeno iskanju novih organizacijskih oblik. To iskanje je večinoma rodilo dobre uspehe in v marsičem pozitivno delo organizacije, obenem pa je nekaterim pomenilo tudi le parolo, za katero so lahko skri-

dovolj. Doseči je treba, da se naše delo izkoplje iz vseh slepih ulic, kamor je zašlo zaradi premajhnih stikov s splošnim družbenim razvojem, da si najde aktualno družbeno vsebino.

Pred vso družbo so danes velike ekonomske in politične naloge, katerih izraz je tudi perspektivni načrt našega gospodarskega razvoja. V tem velikem družbenem gibanju stoji izredno pomembne naloge tudi pred univerzo in takorekoč pred vsakim študentom. Če hočemo študente vzgojiti v strokovnjake-družbene delavce, ki bodo kos vsem svojim strokovnim in družbeno-političnim nalogam, jim vzbuditi interes za družbeno politično aktivnost, izoblikovati v njih čut odgovornosti pred družbo in sposobnost za odkrivanje potreb in tendenc družbenega razvoja, jih moramo čimprej vključiti v ak-

življenje komun in v delo organov družbenega upravljanja oziroma v akcije, ki jih ti podvzamejo. Posluževati se je treba še v večji meri pokrajinskih klubov in vseh drugih oblik za navezovanje stikov s posameznimi delovnimi kolektivi, organizacijami SZDL in komunam. Predvsem pa je treba razviti široko dejavnost v samem univerzitetnem centru. Le tako bo naše delo prišlo do polnega izraza in ne bo več zamiralo med stenami univerze, odrezano od živega dogajanja.

Vsebinsko ideološko političnega dela bi morali mnogo bolj kot doslej usmeriti k globljemu teoretičnemu proučevanju našega socialističnega razvoja in k spoznavanju osnov marksizma. Le to bo omogočilo študentom, da se bodo znali lotevati družbenih problemov s pravih dialektičnih stališč in da bodo lahko samostojno spremljali naš družbeni razvoj in nanj tudi reagirali. Če bo pravilno izkoriščeno, bo tu gotovo izraženo vse bogastvo Programa ZKJ in ostalega kongresnega gradiva. Nešteto krat smo že opozarjali, da ima pri ideološkem delu neverjeten pomen sistematičnost. Kljub temu pa lahko menimo, da na prste preštejemo tista združenja, ki so izdelala za svoje ideološko politično delo ko-likor toliko temeljit program in ki so se izpolnjevanja tega programa lotila sistematično in z vso resnostjo. Spet moramo ugotavljati, da so združenja zaposlena predvsem s strokovno študijskimi in materialnimi problemi, ostalih nalog pa se lotujejo več ali manj administrativno in neživljenjsko.

Morda smo se predolgo zadržali le pri suhoparnemu naštevanju, kaj vse mora storiti študentska organizacija, kaj vse mora izpeljati, kakšne so njene osnovne naloge itd. Toda ne moremo mimo dejstva, da smo že močno pred koncem letošnjega dela organizacije in da študentska organizacija kot celota — izvzeti je treba pač nekatera združenja — predvsem pri izvajanju ideološko političnega dela med člani ni uspela v zadovoljivi meri. Zato tudi še ni dovolj čutili njenega pomena med študenti samimi in tudi v celotni družbi. Želimo si, da bi vse to dosegla v semestru, ki je pred nami.

POGLAVJE IZ PREDVOJNEGA ŠTUDENTSKEGA GIBANJA

PROTIFAŠISTIČNI BOJI

obražanja in vznikanja, nam je to na manifestativni, zaprepasnojoč način pokazal pravi prav naš kongres v Sarajevu.

O tem so nam govorile besede naših družbenih in političnih voditeljev, besede Djura Pucarja-Starega in poslanica tovariša Tita.

Kongres je pokazal, da je Zveza študentov Jugoslavije družbeno-politična organizacija, ki si je s svojim ideološko-političnim vzgojnim delom med študenti, s svojimi prizadevanji za ureditev študentskih socialno ekonomskih vprašanj in s svojim konstruktivnim sodelovanjem pri reformi našega visokošolskega študija ustvarila v družbi pomembno mesto in velik vpliv. Pri tem pa je bolj kot kdajkoli doslej poudaril potrebo, da si ustvari organizacijo čim trdnjše organizacijsko politično osnovo. To pa bo lahko dosegla le tedaj, če bo pri vsem svojem delovanju vedno izhajala iz svojih družbeno političnih nalog ter skušala svoje delo vsiljivati s splošnim družbenim razvojem in njegovimi interesi ter potrebami.

Ce smo kdaj morali — ali pa še bomo morali — ugotoviti, da je delo Zveze študentov v nekaterih primerih neuspešno, brez prave vsebine in privlačnosti za članstvo, to pravzaprav ni nič čudnega, saj smo pri svojem delu že tolikokrat šli mimo svoje najosnovnejše in najpomembnejše naloge — ideološko politične vzgoje študentov v dobre družbene delavce. Mislimo, da še nikoli nismo stali pred tako neizprosno alternativo, kot sedaj. Družbeni razvoj, ki nas obdaja, interesi in politični idejni profil generacije, ki se sedaj šola na univerzi — vse to nas sili, da se v svojem delu odločimo: ali odgovorimo in pozitivno izpolnjujemo svoje ideološko-politične vzgojne naloge, ali pa dopustimo, da delo in organizacija zbledita in izgubita na pomenu.

Priznati si moramo, da se naša organizacija te naloge leto ni še kaj prizadevala in uspešno lotila kot prejšnja leta. Prav zato moramo še toliko bolj poudariti nujnost, da organizacija naredi na tem področju svojega dela preokret še ta semester, še ta mesec. Le ob

vali svojo nedejavnost, dezorientiranost in plitkost.

Letos bo treba posvetiti vso pozornost vsebinski plati dela — zunanji, formalni smo je že

ktivno reševanje vsakdanjih družbenih, gospodarskih, kulturnih in političnih problemov. Organizacija mora študente preko svojega dela vključiti v

Leto 1924. Poskusi fašiziranja države so bili vse resnejši. Junija je bil spopad med fašistično Orjuno in delavci v Trbovljah. Razpuščeni so bili neodvisni sindikati in prepovedana Nezavisna delavska stranka. Marca 1924 so bila potrjena pravila akademskega kluba Orjuna. Decembra je prišlo do spopada z orjunasi na ljubljanski univerzi. Dogodki so potekali nekako takole:

3. decembra je sklical del slušateljev ljubljanske univerze zborovanje z dnevnim redom: Razprava o zaščiti akademске svobode in o eventualnih korakih akademikov za doseg tega cilja. Zbornična dvorana je bila nabito polna. Predsednik zborovanja je naglasil, da je zaradi kršenja avtonomije univerze v Zagrebu treba stopiti v obrambo akademске časti in svobode. S takim govorom se očitno ni strinjala skupina, v kateri je bilo tudi nekaj ljudi, ki niso bili študentje. Klici, prerekanja. V nadaljevanju je zastopnik akademskih organizacij Jadrana, Triglava, Kluba primorskih študentov, Slovenskega Juga in Orjuna prebral že iz časopisa znano izjavo teh organizacij o njihovem stališču v omenjenem vprašanju. Na protest študentov, ki so sklicali zborovanje, je orjunska skupina odgovorila s palicami, ki so jih prinesli s seboj in razbijanjem univerzitetnega pohištva. Na poziv univerzitetnih oblasti so študentje zapustili univerzo.

Študentje so se v protestu proti fašističnim pojavom takoj nato sestali v Akademskem domu in sprejeli protestno resolucijo. V njej so zapisali, da hočejo pokazati vso svojo energijo in voljo v obrambo svobodnega razvoja univerze. Nadalje protestirajo proti brutalnemu obnašanju policije na akademskih tleh in v Zagrebu in podlemu nastopu akademskega kluba Orjuna na skupščini v Zbornični dvorani. V znak svoje odločnosti so sklenili organizirati enodnevno stavko v tej obliki, da 4. decembra ne gredo na predavanja.

Na univerzi so se tistega dne zabarikadirali orjunasi. Prosvetno zborovanje je bilo ponovljeno 11. decembra. Sprejeli so resolucijo z naslednjo vsebino: »Akademska mladina je uverjena, da je njena pravica in njena dolžnost, izraziti gorčenje proti vsakemu nasilju in naj se izraža s katere koli strani. — Akademsko mladina smatra, da je še večja njena moralna dolžnost izraziti odvojenost svojega misljenja z misljenjem onih, ki izrabljajo svojo uradno moč v to, da krečijo po vsem kulturnem svetu strogo respektirane akademske svobode. — Akademsko mladino je izjava Senata in rektorja univerze v Beogradu uverila, da se je ono, česar prvotno nihče ni mogel verjeti, v resnici dogodilo, da je prešla kri akademikov strahotna resnica in ne le strankarsko pretiravanje. — Akademsko mladino je izjava proročitelja univerze v Zagrebu uverila, da je tudi tamkajšnja policija protizakonito prekršila svoj dolžnost. Zato akademsko mladina svečano izjavlja, obsoja in da bo vedno kompaktno ob-

sojala vsak korak, ki bi zmozel zaradi uporabe brutalne sile na svobodnih akademskih tleh prostituirati idejo in misijo znanosti. Da akademsko mladina podkrepí to svojo izjavo, zaključuje, da se 11. decembra predavanj v znak protesta ne udeležijo.»

Po končanem zborovanju se je večina študentov zbrala pred univerzo v manifestacijski spreved, ki je šel pred vladno palačo, od koder je bila k velikemu županu poslana deputacija z resolucijo.

Ob priliki protifašističnih demonstracij leta 1925 v Zagrebu je bilo aretiranih več študentov, ker so bili osumljeni, da so zažgali italijanski zastavo. Bili so obsojeni na krajšo zaporno kazen. Ogorčeni zaradi te obsodbe so zagrebški študentje sklenili stopiti v protestno tridnevno stavko. O svoji nameri so brzojavno obvestili študente v Ljubljani in Beogradu. »Vsa akademsko mladina Zagreba poziva s tem ljubljanske akademike, da se v znak protesta proti aretaciji nedolžnih kolegov zaradi upravičenih protifašističnih demonstracij v Zagrebu pridruži tridnevni stavki, ki se prične danes, t. j. v sredo 11. novembra 1925, ob 10. uri, in traja do sobote ob 10. uri. Akcijski odbor.«

Po tem brzojavnem obvestilu so zastopniki vseh študentskih društev ljubljanske univerze na svoji seji sklenili, da se pridruži tridnevni stavki zagrebških tovarišev. Sklicana je bila skupščina vseh študentov v univerzitetni avli. Na njej je bil sklep potrjen. Izpred univerze so nato študentje v sprevedo šli skozi mesto, vendar je demonstriranje, po časopisnih poročilih, oster nastop policije preprečil. Isti viri navajajo, da je v času tridnevne stavke pokazala študentska mladina popolno solidarnost. »Na našem najvišjem znanstvenem razvodu je vladala v dnevih stavke popolna tišina. Da se stavka formalno konča, so zastopniki vseh strokovnih in kulturnih društev sklenili, da se ob zaključku stavke še enkrat skliče skupščina vseh študentov ljubljanske univerze.« Tudi na tem shodu je bila še enkrat potrjena solidarnost z zagrebškimi in beograjskimi študenti. Ker so bile javne manifestacije ob peticijah Rapalske pogodbe prepovedane, so študentje govorili tudi o tem, kakor tudi o nastopanju ljubljanske policije ob priliki tržaških dogodkov. Z zahvalno brzojavko zagrebških študentov so ljubljanski študentje zaključili svoje zborovanje in stavko.

Odločen nastop slovenskih študentov proti orjunaškemu nasilju in izoliranju intelektualnega fašizma ter podpiranje naprednih akcij študentov so ljubljanski študentje zaključili svoje zborovanje in stavko.

Odločen nastop slovenskih študentov proti orjunaškemu nasilju in izoliranju intelektualnega fašizma ter podpiranje naprednih akcij študentov ostalih jugoslovanskih univerz je važno poglavje v zgodovini slovenskega študentskega gibanja.

Roman Rems — Sonce v vejah

OB LETOŠNJI MLADINSKI DELOVNI AKCIJI

Priprave za brigade so že v teku

Tudi letos je jugoslovanska mladina pokazala pripravljenost, da prispeva svoj delež k našim skupnim naporom za ustvaritev boljših in lepših življenjskih pogojev delovnih ljudi. Po lanskih velikih delovnih uspehih pri graditvi Avtoceste na odseku Ljubljana-Zagreb, je tudi letos prevzela nase obvezo, da mora nova cesta kot krvna žila povezati vse naše narode od Slovenije do Makedonije, povezati naša skupna prizadevanja v enotno hotenje za čim boljše življenje vseh članov naše skupnosti.

Priprave za letošnjo graditev Avtoceste na odsekih Paraceti—Niš in Negotino—Demir Kapija so že skoraj zaključene. Po projekti, ki so že izdelani, bomo letos izgradili 104 km Avtoceste, izkopati bo treba skoraj poldrugi milijon

kubičnih metrov zemlje, izgraditi 20 mostov, 27 nadvozaov itd. Najtežja objekta bosta vsekaror 70 metrov dolgi most čez Nišavo in betonski podporni zid pri Buimiru, ki bo 3 do 6 m pod nivojem reke Morave.

Ob trasi Avtoceste je že postavljeno 22 mladinskih naselij, v katerih bodo živele mladinske delovne brigade. Računajo, da se bo letošnje akcije na Avtocesti udeležilo nad 50.000 mladink in mladincev, od katerih so prvi že 1. marca zavrheli krampe na trasi. Svečanost ob začetku del pa bo na Dan mladinskih delovnih brigad 1. aprila, ko bo delo steklo s polnim tempom.

Glavni štab mladinskih delovnih brigad se je zelo resno lotil tudi priprave za organizacijo čim boljše in prijetnejše življenja brigadirjev po naseljih. Na podlagi lanskih izkušenj, pa tudi nekaterih napak, je izdelal podroben načrt, po katerem se bo razvijalo idejno politično, kulturno in družabno življenje brigadirjev.

Težišče in vsebina idejno političnega dela bo v proučevanju materiala VII. kongresa ZKJ in programa ZKJ, večji del vse aktivnosti na tem področju pa bo izhajal iz same proslave 40-letnice KPJ in SKOJ. Poleg predavanj bodo pripravili predavanje zgodovinsko-dokumentarnih filmov, razstave slik, zgodovinskih dokumentov in publikacij, taborne ognje, različne prireditve itd. Poleg tega bodo organizirali kar najtesnejše sodelovanje z družbenimi organizacijami na terenu, ki bodo nudile pomoč vsej dejavnosti mladinskih delovnih brigad.

Prav te dni je imel Glavni štab razgovore z upravami beograjskih gledališč in drugih kulturnih skupin, ki bodo v poletnih mesecih pripravile turnee svojih ansambllov po vseh mladinskih naseljih vzdolž trase. Prav tako imajo razgovore tudi z drugimi srbskimi in makedonskimi kulturnimi skupinami, ki bodo redno obiskovale brigadirje in pripravile posebne, čim bolj pesterne programe. Tudi letos bodo pripravili za brigadirje dvakrat tedensko filmske predstave, poleg tega pa še razgovore z domačimi filmski-

mi igralci, režiserji, scenaristi itd. Avala-film pa bo po vsej verjetnosti snemal na trasi celovečerni umetniški film s temo iz brigadirskega življenja. Prav tako kot lansko leto, bodo imeli brigadirji tudi letos svoj list Mladost na Avtoputu in svojo radijsko postajo.

Tudi športno življenje in tehnično vzgojo (avto-moto, radio, foto krožki itd.) nameravajo napraviti kar najbolj pestro in zanimivo. V ta namen so organizirali v Beogradu tečaj za inštruktorje ljudske tehnike, ki bodo delali med brigadirji. Z edinicami Vojnega letalstva pa so se dogovorili za najtesnejše stike na športnem in tehnično vzgojnem področju.

Iz vsega tega programa dela vidimo, da je Glavni štab resno in odgovorno pripravil vse potrebno, da bo brigadirsko življenje res prijetno, zanimivo in tudi vzgojno dopolnilo mladini.

Zadnji čas je, da tudi na naši univerzi začnemo misliti in se pripravljati na letošnjo delovno akcijo. Nikakor ne smemo dopustiti, da bi se ponovile lanske letne napake ob agitaciji, zdravniških pregledih in organizaciji samih brigad, ki so ponekod prav nujno vplivale na udeležbo študentov v mladinski delovni akciji. Za agitacijo naj ne bodo na posameznih združenjih zadolženi le nekateri posamezniki, temveč moramo iti bolj v širino. Pri tem bi lahko mnogo prispevali s svojimi izkušnjami in poznavanjem brigadirskega življenja tudi lanske brigadirji, ki so jih v mnogih primerih prav lanske letošnje brigade vzgajale v dobre aktiviste Zveze študentov. Tudi administrativno delo pri pripravi (obveščanje o zdravniških pregledih, zbornih posameznih brigad itd.) bi bilo treba letos precej izboljšati.

Morda ne bi bilo slabo, če bi Univerzitetni odbor ZŠJ pripravil za vse člane štabov letošnjih brigad kratek, nekajdnevni seminar, na katerem bi se seznanili z načinom dela, vodenjem in organizacijo življenja v brigadah. Tako bi se izognili marsikateremu problemu, ki bi se sicer morda pojavil na trasi ali v mladinskem naselju.

Vsekakor moramo gledati, da bomo pravočasno pripravljeno izpeljali vse naloge in dolžnosti ob organizaciji letošnjih brigad in da nas ne bo prehitel čas, kot se je ponekod zgodilo lansko leto. Le tako bo tudi ljubljanska študentska mladina lahko v polni meri pripravila na svojo pripravljenost in voljo prispevati svoj delež k našim socialističnim graditvi.

Instituti ali katedre

Organizacijskega upravljanja in pedagoški kader na naši univerzi zadnje čase precej živahno razpravljajo o nekaterih problemih, ki so se sicer pojavljali že prej, a jih je uvažanje reforme študija zdaj z vso odločnostjo postavilo na dnevni red. Tokrat bi omenili le vprašanje kadrov in njihove organizacije ter izvajanje pouka splošnih predmetov na tehniških fakultetah. Ti problemi se morda zdijo marsikomu nebitni, saj so zdaj v središču naše pozornosti študijski programi, vendar je treba tudi o tem spregovoriti nekaj besed, kajti pametna rešitev teh vprašanj bo mnogo prispevala k uspehu študijske reforme.

Mnogokrat ugotavljamo, da poteka reforma študija na naši univerzi precej počasi. Do takega zaključka prihajamo predvsem zaradi tega, ker še vedno ni čutili tistih pozitivnih sprememb, ki smo jih pričakovali in katere zahteva razvoj znanosti ter gospodarski in družbeni napredek naše države. Vzroke za takšno stanje je treba iskati predvsem v razcepjenosti študentstva na univerzi. Mnogi se namreč z vso odločnostjo upirajo vsem spremembam, ki bi pospešile v njihove tradicionalne navade in način dela. Toda reforma študija si kljub temu utira pot na vsa področja življenja in dela na univerzi. Na svoji poti pa odpira vedno nove in nove probleme, o katerih je treba mnogo razmišljati in razpravljati. Osvetljevali jih le treba z vseh strani, da bi našli najboljše rešitve, ki bi bila v skladu z reformo študija, z zahtevami in potrebami družbe ter z njeno celotno dejavnostjo. Študijska reforma na tehniških fakultetah zahteva dokon-

čno rešitev. Poleg drugih problemov terja tudi rešitev vprašanja tako imenovanih splošnih predmetov. Znano je, da je do sedaj skrbel oddelek za splošne predmete za poučevanje fizike in matematike vseh treh tehniških fakultet. Dobra stran take organizacije pouka je bila samo ta, da je oddelek združeval učne moči, ki jih je vseskozi primanjlovalo in omogočal pouk teh predmetov. Toda premajhne predavalnice in laboratoriji so onemogočali, da bi vsi študentje, ki jih je bilo iz leta v leto več, obiskovali predavanja in vaje. Zaradi take organizacije pouka so snov podajali presplošno. Zato so morali študentje različnih strokovnih smeri opravljati izpite iz iste snovi, torej tudi iz snovi, ki je niso potrebovali. Tako organizacijsko obliko pouka splošnih predmetov na tehniških fakultetah je bilo mogoče trpeti do sedaj, ko je bilo študentom praktično omogočeno študirati neomejeno število let. In res, študentje

so zaradi teh, pa tudi drugih vzrokov, diplomirali šele po sedmih in več letih. Zdaj pa, ko bodo morali zaključiti študij v štirih letih, je treba tudi to vprašanje drugače urediti.

Reorganizacija pouka nekaterih predmetov na tehniških fakultetah ne bi delala posebnih težav, če bi imeli na razpolago dovolj učnih kadrov in ustreznih prostorov. Navidezna brezizhodnost iz tega kritičnega položaja je nekateri ljudi s teh fakultet privedla do zaključka, naj se tudi nadalje izvaja pouk teh predmetov tako, kot doslej. To bi bilo nesmiselno, saj študentje, če pri tem upoštevamo še preobremenjenost učne načrte in programe ter druge probleme, iz nobene odsele te fakultete ne bi mogli zaključiti študija v predvidenem roku. Boljša rešitev bi bila nedvomno ta, da bi oddelek za splošne predmete organiziral pouk v kurzih in okviru njihovega učnega načrta in programov. Tak način izvajanja pouka teh predmetov ne bi sicer razbil obstoječega učnega kadra, pač pa bi ga še bolj obremenil in zahteval tudi nove namestitve. Za to pa ni večjih izgledov, kajti priznani strokovnjaki iz prakse predvsem zaradi majhnih plač niso zainteresirani za mesta univerzitetnih učiteljev.

Pri razmišljanju o tem vprašanju so prišli predvsem na fakulteto za arhitekturo, gradbeništvo in geodetiko ter na fakulteto za elektrotehniko in strojništvo do zaključka, da se da ta problem najbolje rešiti tako, da bi na vseh treh tehniških fakultetah ustanovili katedre, ki bi samostojno skrbela za učni kader in izvajanje pouka teh predmetov na svojih oddelkih. Svoje stališče utemeljujejo predvsem z ugotovitvijo, da se da le na ta način navezati predavatelje na fakulteto, jih kontrolirati, da izdajajo učne programe in izvajajo pouk v skladu z učnimi načrti in potrebami stroke. Tako bi tudi bolj spoznali študente, z njimi sodelovali in jim lažje svetovali in pomagali pri študiju.

Cepprav so ti dokazi dokaj prepričljivi, pa imajo nekateri tudi proti tej varianti pomisleke. V prvi vrsti ugotavljajo, da za takšno organizacijo pouka fizike, matematike, pa tudi opšne geometrije in kemije ni nobenih možnosti, ker ni kadrov. Proti tej varianti so tudi zaradi tega, ker bi ustanavljanje kateder za vsak predmet posebej na vseh treh fakultetah pomenilo dokončno razcepitev učnih moči in materialnih sredstev. S tem ne bi bilo mogoče povsod zagotoviti pouka in polno zaposlitev pedagoškega kadra, finančna sredstva pa, ki jih daje naša država za razvoj univerze in izboljšanje učnega sistema, bi se še manj racionalno kot doslej izkoriščala. Da se učne moči in materialna sredstva združijo, predlagajo ustanovitev instituta za te predmete. Ti instituti bi združili učne moči iz te stroke, skrbeli za nameščanje

predavateljev na posameznih fakultetah, kontrolirali njihovo delo, da bi bila predavanja v skladu s fakultetnimi oddelki in oddelkovnimi učnimi načrti in programi ter skrbeli, da bi opravljali tudi ostale dolžnosti, ki so določene v novem univerzitetnem statutu.

Tudi študentje teh fakultet mislijo, da je reorganizacija pouka teh predmetov potrebna. Pri tem jih ne zanima način povezovanja in združevanja učnih kadrov temveč sama organizacija pouka, ki jim mora zagotoviti nemoteno delo v skladu z reformo študija. Študentje so tudi mnenja, naj se ta problem rešuje v okviru vseh treh fakultet s pomočjo medfakultetnih organov.

Zadnji dnevi pred izpiti...

Pomembna akcija

Sredi marca bo pričela z delom ideološko politična tribuna ljubljanskih študentov. Namen te tribune je, omogočiti študentom, da slišijo v svoji sredi vrsto pomembnih javnih in političnih delavcev. Tako bo delo te tribune lahko velik prispevek k ideološki politični vzgoji študentov.

Misel o ustanovitvi ideološko politične tribune je še stara, čeprav se je kolikor toliko pojavila šele na pretekli letni skupščini ZŠJ. Z zdaj časa smo namreč lahko pri ideološko političnem delu ZŠJ opazovali, da je premalo enotno in ne dovolj sistematično. Izvajala so ga predvsem posamezni združenja oziroma klubi in letniki, tako da je bil uspeh tega dela odvisen v glavnem od aktivnosti ali neaktivnosti osebnih vodstev in posameznih funkcionarjev. Tudi drugače zelo uspešne oblike dela — predavanja in debate — večkrat niso uspeli, ker fakultetnim vodstvom ZŠJ ni uspelo

zagotoviti zanje kvalitetnih političnih delavcev. Le-ti bi namreč lahko posredovali študentom že znane notranje politične in zunanje politične probleme z novih vidikov in pri tem povedali več, kot pa poročata naš dnevni tisk ali publicistika.

Znana pomoč pri delu ZŠJ na ideološko političnem področju bi bila torej tribuna, kjer bi znani politični delavci govorili študentom vse univerze. S tem bi postalo delo ZŠJ mnogo bolj zaokroženo, celovito in manifestno.

Program ustanavljanja ideološko politične tribune obsega različne teme s področja družbe-

nega in političnega sistema, gospodarstva, kulture, marksistične znanstvene teorije itd. Predavanja naj bi bila predvidoma vsakih 14 dni.

Povsem upravičeno lahko sodimo, da bo to ena najvažnejših akcij Zveze študentov na ljubljanski univerzi. Če bo pri vodenju Studentske tribune dovolj resnosti, prizadetosti, predvsem pa realnega ocenjevanja, smo lahko prepričani, da bo postala stalna in priljubljena oblika politične vzgoje študentov.

Pri tako pomembni in velkokopetentni akciji bo treba več odgovornosti in več naporov kot marsikje drugje. Predvsem bo treba poskrbeti za propagando — bolečo točko vseh političnih akcij Zveze študentov. Morali si bomo namreč priznati, da akcija ni uspela, če bomo na predavanje v okviru te tribune pripeljali le večino stanovalcev Studentskega

naselja (predavanja bodo predvidoma v novi menzi v Studentskem naselju), ostalih ljubljanskih študentov pa ne bomo mogli pritegniti. Takih izhodov za silo si pri tej akciji ne bomo mogli dovoljevati.

Morda bi ob ustanavljanju Studentske tribune sploh kazalo temeljito razmisлити o problemih političnega dela, saj so še mnoga vodstva ZŠJ obremenjena z napačnimi pojmovanji. Nevarno bi bilo, če bi Zveza študentov zdaj naenkrat vse svoje sile posvetila samo organizaciji dela Studentske tribune. S tem se kaj lahko pojavi preprečanje, da ZŠJ svojo nalogo pri ideološko politični vzgoji študentov že opravi, če organizira n.p.m. 6 predavanj na semester in privabi nanje toliko in toliko študentov. Ponekod se je taka tendenca, čeprav se Studentska tribuna še ne ustanavlja, že pojavila; v glavnem seveda v vodstvih ZŠJ.

Ideološko politično delo ZŠJ se ne more in ne sme ustaviti le ob delovanju Studentske tribune. Se vnaprej mora biti osnovno delo ZŠJ delo v letnikih in v manjših skupinah. Studentska tribuna lahko temu delu daje vrsto koristnih pobud in ga celo usmerja, mu pripomore do večje enotnosti in sistematičnosti, toda nadomestiti ga ne more.

Združenja bodo morala na vsak način v marsikem prilagoditi svoje delo delovanju Studentske tribune. Težiče svojega dela bodo morala še bolj prigniti na debatne večere manjših skupin, vsebinsko plat teh debat pa nasloniti na posamezne probleme, obravnavane na predavanjih Studentske tribune. Da pa ne bo vse aktualnejši pregled zaposlitve študentov nemogoč. V glavnem se naši študentje zaposlujejo kot milničniki, raznašalci mleka, in intenzivneje ukvarjajo z doletenimi političnimi in družbeno teoretičnimi problemi in ki bodo lahko vodili kvalitetno debato. Na teh debatah bi lahko probleme, obravnavane na Studentski tribuni, še poglobili in razširili še z vidikov določene stroke. Tako bomo lahko dosegli, da bodo imela predavanja naših vodilnih ljudi med študenti globlji, trajnejši uspeh in pomen.

Socialno ekonomska komisija ima polne roke dela

navajo svoje obveznosti. Verjetno je vzrok temu uvedba poročila pri najmanjši posojila. Ostala sredstva pa razdeli odbor kot enkratno pomoč potrebnim študentom po posebnem razdelilniku za posamezne združenja. Odbor je uspešno razdelil pravilno sestavljeno, saj sta bili potrebni le dve korekturi.

Komisija za subvencije je doslej zastopala stališče, naj prejme manjše zneske čim več študentov, sedaj pa so se odločili za decentralizacijo in povišanje posameznih subvencij, tako da delajo komisije po posameznih študentskih domovih in so se odločile za občutnejšo pomoč od minulnega zneska 1000 din do polne oskrbe v vrednosti do 5000 dinarjev.

Komisija za honorarne zaposlitve je v dosedanjem delu igrala le vlogo posredovalca med raznimi delodajalci in stu-

dentmi. Z novim študijskim režimom pa ta komisija izgublja na pomenu. Univerzitetni odbor se je izjavil proti preveliki podjektivnosti v tej smeri, da ne bi bilo neprijetnih posledic na študijskem področju. (Za ilustracijo: v Beogradu je naša komisija podobno biro prerasel v samostojno servisno podjetje.) Zaradi zgolj posredovalnega karakterja te komisije je vsak natančnejši pregled zaposlitve študentov nemogoč. V glavnem se naši študentje zaposlujejo kot milničniki, raznašalci mleka, in intenzivneje ukvarjajo z doletenimi političnimi in družbeno teoretičnimi problemi in ki bodo lahko vodili kvalitetno debato. Na teh debatah bi lahko probleme, obravnavane na Studentski tribuni, še poglobili in razširili še z vidikov določene stroke. Tako bomo lahko dosegli, da bodo imela predavanja naših vodilnih ljudi med študenti globlji, trajnejši uspeh in pomen.

Koledar

VAŽNEJŠIH DOGODKOV V GIBANJU NAPREDNIH ŠTUDENTOV LJUBLJANSKE UNIVERZE ZA FEBRUAR IN MAREC

4. FEBRUARJA 1953 je bila razpuščena reprezentna organizacija študentov "Zveza slušateljev Aleksandrove univerze". Vodstvo tega študentskega zastopstva je bilo prvič voljeno 21. novembra 1925. Razpust je v zvezi z enim največjih študentskih demonstrativnih nastopov 14. januarja 1933 v boju za ohranitev in proti okrnjenju slovenske univerze.

2. MARCA 1936 je bila objavljena v 2. izdaji IV. letnika Akademskega glasu prepoved razširjanja tretje številke tega lista z utemeljitvijo, da se v njej "iznašajo trditve, s katerimi se povzroča očitno nerazpoloženje zoper državne naprave, zakone, uredbe in naredbe oblasti in zoper politični in socialni red v državi." Akademski glas je s to prepovedjo prenehal izhajati.

OD 2. MARCA DO APRILA 1933 je bila v duhu demonstracije 14. januarja in v boju proti uvedbi šolnin in taks uvedena splošna stavka študentov pri vpisu v letni semester, ki ga tega leta nato skoraj ni bilo.

5. MARCA 1934 je bilo zaradi komunističnega delovanja razpuščeno akademsko društvo Triglav. Leto prej je bila iz istih vzrokov razpuščena Borba. Vendar je za nekaj časa spet zaživel Mladi Triglav.

7. MARCA 1920 je bil ustanovljen občni zbor Društva študentov komunistov. To društvo je bilo zlasti aktivno pri ustanavljanju in utrjevanju skojevskih organizacij med delavsko mladino. Ob znanih ukrepih proti KPJ se je preimenovalo v Vstajenje.

Nacionalna neodvisnost danes

Program Zveze komunistov Jugoslavije posveča mnogo pozornosti problemu nacionalne neodvisnosti v sodobnih pogojih, t.j. več ali manj vsem aspektom, v katerih se danes pojavlja nacionalno vprašanje na različnih področjih in v različnih družbenih sistemih. Ves današnji svet dejansko kipi od nacionalnih spopadov.

Ta problem se javlja danes v medsebojnih odnosih klasičnih nacionalnih držav, ki so se formirale že v času klasičnega kapitalizma. V še širših razmerjih pa se pojavlja v odnosih med visoko razvitiimi kapitalističnimi deželami oziroma v odnosih kolonialnih ali večrazvitih kolonij in novih narodov, ki so se pravkar konstituirali kot nove neodvisne države. Tudi dežele, ki so stopile na pot socializma, se morajo ukvarjati s tem vprašanjem. Lahko rečemo, da ta problem obsega danes ves svet, vsa področja in vse družbeno-politične sisteme. Zato je razumljivo, da mora vsaka država, vsako resnejše politično gibanje formulirati svoj odnos in svoje stališče do tega problema.

To postaja toliko bolj neizogibno, ker danes svet kljub svoji blokovski razdeljenosti teži k vedno globljemu notranjemu povezovanju na različnih področjih človeške dejavnosti. Danes prihajajo vprašanja, za katera se še na začetku tega veka ne bi nihče zmedil, pred organizacijo Združenih narodov, kjer morajo skoraj vse države zavzeti do njih svoja stališča.

Izbir stališča seveda zavisi od mnogih faktorjev, toda še samo članstvo v Združenih narodih sili članice na neko izbiro.

Vodeče socialistične sile v naši deželi so pogumno in odkrito reševale nacionalno vprašanje in mnoge nove probleme s tem v zvezi, ki jih je prineslo samo življenje in družbeni razvoj, posebno v zadnjih letih. Jugoslavija je majhna država in že zaradi tega ne more reševati svojih notranjih težav na račun drugih narodov. Nasprotno. Narodi današnje Jugoslavije so bili skozi stoletja predmet hegemonističnih in zavojevalskih težej od zunaj.

Problem nacionalne neodvisnosti se je manifestiral v vseh obdobjih zgodovine, od pojave kapitalizma dalje na različnih način v različnih okoliščinah teh razdobjih.

Vzemimo samo tri osnovna razdobja: čas klasičnega kapitalizma, ki nekako odgovarja pojavi nacij, čas imperializma in končno čas nastanka socialističnih dežel in sploh prehoda v socializem kot svetovnega procesa.

Ce upoštevamo specifičnosti in razlike, ki karakterizirajo ta razdobja, potem je jasno, da so se z njihovo pomočjo morali zelo različno izražati tudi karakterji in obseg problema nacionalne neodvisnosti.

V pogojih klasičnega kapitalizma se je nek narod konstituiral več ali manj "svobodno" v svojih lastnih okvirih. Problem borbe za njegovo afirmacijo je bil pretežno njegov notranji problem.

Imperializem te oblike nacionalnega prebujenja ni več dopuščal. Prej ko je civilizacija omogočila nekemu narodu, da se je zavedel samega sebe, je bil že zasvožen. In zasvožen je ga ravno nosilec tistega sistema, ki se je na Zahodu pojavil s parolo nacionalne neodvisnosti.

Danes se proces nacionalnega prebujenja posameznih narodov razvija v zopet dru-

gačnih okoliščinah. Imperializem je doživel težke poraze in pretepel globoke spremembe. Zmaga socialističnih revolucij v vrsti dežel predstavlja nov faktor. Danes nacionalna borba kateregakoli naroda ni več samo njegova stvar, pač pa del splošnega ant imperialističnega gibanja, del splošnega razpada kolonialnega sistema. Seveda pa vse to vodi čisto do težkih mednarodnih komplikacij, ker se v vsakem nacionalnem gibanju križajo vsa mogoča nasprotja današnjega sveta.

Danes že lahko rečemo, da se razpadanje starega klasičnega kolonialnega sistema v glavnem že bliža koncu. Neke vrste ant imperialistična revolucija je spravila v gibanje vse dežele, ki so bile še včeraj v odvisnem položaju. Ta revolucija je pripeljala ne samo do formiranja vrste novih neodvisnih držav, temveč tudi nekakega združevanja, do ustvarjanja nekakega novega močnega mednarodnega faktorja, ki se je najjasneje izrazil na konferenci v Bandungu.

Seveda vse to postavlja vprašanje nacionalnih odnosov v današnjem svetu v povsem drugo luč. Razpad kolonialnega sistema sam po sebi še ne pomeni likvidacijo imperializma nasploš, ker kolonializem teži zakonito, da se pojavi v novih oblikah, prilagojenih novim pogojem in novim možnostim.

Večina kolonij je več ali manj dobila formalno neodvisnost. Problem odnosov med temi novimi državami in visoko razvitiimi deželami pa s tem še daleč niso rešeni. Iz prejšnje dobe smo podedovali eno najtežjih in najostrejših nasprotij današnjega sveta — globok prepad, ki deli ekonomsko, kulturno itd. visoko razvite dežele od mladih narodov in držav. Ta nasprotnost se ne odraža samo pri vseh današnjih dogodkih na svetu, temveč je dejansko eden izmed največjih virov številnih nevarnosti za današnje človeštvo.

Zato je osnovni problem, ki ga mora danes rešiti svet in prav posebno še ti novi narodi, problem pospešene razvoja proizvodnih sil in usposobljenosti, da kolikor toliko lahko korakajo skupaj z ekonomsko-

tehničnim in s tem s splošno družbenim razvojem. Čimprej morajo ustvariti osnove za enakopravne odnose in vezi z razvitiimi deželami. Očividno pa je tudi, da je navezava takih odnosov in vezi vse bolj potrebna tudi visoko razvitiim deželam, ker postaja brez teh zdravih ekonomskih odnosov vse težje vzdrževati normalen ekonomski razvoj teh dežel.

Ta problem na specifičen način sili te nerazvite dežele k iskanju novih oblik prehoda v socializem. Naj bo socializem odraz še tako visoko razvitih proizvodnih sil in naj bodo v tem pogledu te dežele še tako daleč od socializma, v novih pogojih se tudi te na svoj način uvrščajo v splošno gibanje današnjega sveta v socializem.

Nacionalno prebujenje klasičnih evropskih narodov je bilo dejanska potreba svobodnega razvoja kapitalizma in njegove borbe proti fevdalnim razkosnostim. To je predvsem ustvarjanje enotnega nacionalnega kapitalističnega trga in rušenja vseh fevdalnih ovir, ki so ga pri tem ovirale.

Danes je to vprašanje seveda drugačno. Kaj bi pomenilo za narode Azije in Afrike, če bi stopili na pot nekakega razvoja kapitalizma? To bi pomenilo njihovo materialno in duhovno podložnost in še večje povečanje razlik med njimi in razvitiimi deželami. To dejstvo so te dežele najjasneje čutili na lastni koži med drugo svetovno vojno. V praksi se je pokazalo, da je nemogoče, da bi te dežele reševale vprašanje svojega razvoja na tak način, kot so ga svoj čas reševale danes razvite dežele.

Zato je izhod, ki ga morajo poiskati ravno v negaciji klasičnega kapitalističnega poti. Ta negacija pa vodi do poudarjanja vloge države v gospodarski graditvi. To je že eden izmed faktorjev, ki pospešujejo približevanje teh dežel tistim materialno-družbenim pogojem, ki predstavljajo predpostavko socializma. To ni gola trditve niti neka abstraktna konstrukcija. To je stvarnost, ki se organsko rojeva, lahko bi celo rekli stihotno. Zaveden odraz lahko opazimo samo v najnaprednejših deželah (Indija, ZAR), kjer vodilne politične sile vse

jasneje spoznavajo in zastopajo potrebo socialističnega razvoja. Naslonitev na fevdalno posestva in mali privatni nacionalni kapital v ekonomskem razvoju in na forme klasičnega, buržoaznega evropskega parlamentarizma v političnem razvoju, ne more biti okvir uspešnega reševanja življenjskih vprašanj teh dežel.

Seveda pa je treba omenjeno specifično in pospešeno gibanje teh dežel v smeri socializma razumeti tako, kot se dejansko izraža. Danes so objektivno in subjektivno še vedno daleč od socializma. Vendar pa jim njihovi posebni pogoji in potrebe razvoja ne samo omogočajo, temveč celo siliijo, da obidejo oziroma na poseben način, skokoma, preidejo konkretne etape kapitalističnega nacionalnega razvoja klasičnih evropskih narodov. Če je nekoč nacionalno gibanje pomenilo borbo za svobodni razvoj kapitalizma, danes vedno bolj označuje negacijo kapitalističnih odnosov ne samo v mednarodnih, temveč tudi v nacionalnih okvirih in izraža neslutene možnosti oblik prehoda iz kapitalizma v socializem.

Z razpadanjem klasičnega kolonialnega sistema imperializem se ni izginil. Javlja se v novih oblikah neokolonializma, ki na osnovi kapitalističnega monopola in njegove transformacije državni kapitalizem absolutizira svoj ekonomski kapitalizem, da bi na tej osnovi izvršil integracijo vsega sveta in centralizacijo svetovnega gospodarstva.

Posebnost neokolonializma je danes v tem, da se njegove monopolistične hegemonistične težnje ne raztezajo samo na večeršnje kolonije, nove nacionalne države in nerazvite dežele, temveč tudi na visoko razvite, klasične nacionalne države, katerih odpornost se meri z njihovo relativno ekonomsko in splošno močjo. Te težnje so tem močnejše, čim manjše in ekonomsko slabše so dežele, proti katerim so te težnje usmerjene. Zato se danes pojavlja problem nacionalne neodvisnosti tudi v odnosu velikih in malih dežel, ne glede na stopnjo njihovega razvoja.

Študentie in evropska integracija

Spremembe, ki bodo nastale v življenju študentov tistih dežel, katerih se evropska integracija najbolj tiče, so danes predmet živahnih razprav v vseh nacionalnih unijah teh dežel. Nacionalne unije vseh šestih dežel, ki so za to najbolj neposredno zainteresirane — Belgije, Francije, Nemčije, Italije, Luxemburga in Nizozemske — že dalj časa razpravljajo, kakšne dobre in slabe strani ima integracija s študijskimi študenti. Da je to resna zadeva, povedo že same številke: v teh deželah je čez pol milijona študentov (Italija — 211.000, Francija — 158.000, Nemčija 138.000, Nizozemska 30.000, Belgija — 27.000, Luxemburg — brez univerze).

Konec lanskega leta je bil v Rimu seminar »Evropska integracija in univerze«, katerega so se udeležile države članice skupnega evropskega trga in uradni predstavniki Avstrije in Malte. Na konferenco so poslane svoje opazovalce tudi nekatere mednarodne strokovne študentske organizacije. Referati na tem seminarju so obravnavali integracijo iz več aspektov. Predstavnik belgijskih študentov je podrobno govoril o številnih inštitutih (v vsaki izmed omenjenih dežel deluje vsaj eden, če ne več), ki raziskujejo že dosežene uspehe pri evropski integraciji in na katerih se študentje seznanjajo s predmeti, ki so v najbližji zvezi z integracijo — mednarodno pravo, politična ekonomija, finance, trgovsko pravo, ekonomika, zgodovina diplomacije in sodobna zgodovina.

Razen teh stalnih inštitutov pa posamezne univerze organizirajo še številne poletne kurze (17 v Nemčiji, 5 v Belgiji, 25 v Franciji, 9 v Italiji, 3 na Nizozemskem, eden v Luxemburgu), ki so namenjeni študentom iz vseh delov sveta. Udeleženci seminarja so poudarjali, da ti kurzi najbolj služijo svojemu namenu in da

je treba njih število še povečati, ravno tako pa jih tudi časovno podaljšati.

Druga zanimiva tema seminarja je bila posvečena ustanovitvi Evropske univerze in izenačenju programov na različnih evropskih univerzah. Kar zadeva Evropsko univerzo so bili mnenja, da mora izhajati iz različnih nacionalnih univerz, brez katerih sodelovanja bi bila taka institucija nemogoča. Ta univerza bi morala imeti svoje »podružnice« po vsej Evropi, ker bi le tako lahko ustregla zahtevni evropeizaciji. Se prav posebno pozornost pa bi bilo treba posvetiti nujnemu osebju: potrebovali bi predvsem dobre učilnice, ne pa znanstvenike. Za prve začetke, ki naj bi bili pobuda za nadaljnje delo, so predlagali, naj se določijo posamezni univerzitetni centri, kjer bi se za dalj časa zbirali študentje najrazličnejših dežel.

Drug problem, ki je s prvim v neposredni zvezi in katerega so na seminarju tudi obravnavali, je problem izenačevanja diplom raznih univerz. Sporazum, ki ga je sprejel evropski svet in so ga ratificirale vlade vseh držav članic, določa, da imajo maturitetna spričevala v omenjenih deželah povsod isto

veljavo. To je že doseženo, potrebni pa bodo večji naporji za podoben sporazum, ki bi veljal za univerzitetne diplome. Ugovinjeno je bilo, da je med samimi univerzami v tem pogledu veliko ljubosumje in da posamezne univerze zahtevajo, naj ostane pri starem. Seveda pa tudi ta sporazum ne bi rešil problema. Nastane še vprašanje, kje v katerih poklicih, kdaj itd. se lahko zaposlijo diplomanti v drugi deželi.

Razumljivo je, da so precej razpravljali tudi o jezikovnem problemu. Iz razprav je razvidno, da so se udeleženci ogrevali za zamisel, naj bi bil vsakemu maturantu zaradi jezikovne izpopolnitve omogočen enoleten ali dvoleten študij v tujini.

Predstavnik nemških študentov je govoril o socialnih problemih in stažu. Zavzemal se je za to, da bi bili tuji študentje z domačinimi izenačeni v vseh najvažnejših, predvsem pa ekonomskih ozirih. V tem pogledu so sistemi v različnih deželah zelo različni; nekatere študente podpira vlada direktno, drugi prejemajo pomoč iz vladnih ali privatnih fondacij itd. Zaradi tega bi bilo bistveno, da bi bili tuji študentje z domačinimi izenačeni glede sprejema v študentske domove in menze, glede bolezenskega zavarovanja itd.

V tej zvezi so razpravljali tudi o zamenjavah, ki se vrše s posredovanjem mednarodnih organizacij IAESE, AIESEC itd. Menili so, da se mora taka oblika izmenjav razširjati zlasti še z izvenevropskimi deželami, posebej sta bili omenjeni Azija in ZDA.

Po zaključku tega zanimivega sestanka je italijanski predstavnik razpravljaj o sodelovanju nacionalnih uni na področju skupnega evropskega trga. Poudaril je potrebo po ustanovitvi nekega skupnega organa, ki bi vprašanja, o katerih je bilo govora na seminarju, še nadalje študiral in na podlagi zaključkov dal nove predloge.

Predstavniki študentov šestih evropskih dežel so ob zaključku seminarja sklenili, da se bodo predstavniki šestih nacionalnih uni v najbližji prihodnosti sestali in si razdelili delo ob problemih evropske integracije. Ta ukrep naj bi olajšal delo tudi na bodočih podobnih sestankih.

Pri nas imamo študente milčnike, v Švici pa študente sprevodnike

Pozdravljeni, gospod kolega!

»Enostavno ne gre, da bi se študentje, ki si niti predstavljajo niso bili, klicali s TI.« Tako se je začel članek v nekem švicarskem študentskem časopisu. Držnik je mnogo prahu in razpravljanja v javnosti in študentskem časopisu. Vsebinska članka je v kratkem naslednja: »Zakaj pa imamo vjudnostne oblike? Končno so študentje večinoma polnoletni in če ne, jih sili že dejstvo, da pripadajo k duševni eliti« človeštva, k vsem oblikam korektnega pozdrava. Naj se ti tako srednješolci. Za obiskovalce predavanj pa se spodobijo malo več distance in je tu na mestu VI. Seveda ne moremo oporekati, če si dolgoletni prijatelj rečejo TI, vendar pa ta nevidni TI ne škoduje samo ugledu naših visokih šol, temveč vpliva tudi na osebnost vsakega študenta. Zato bi bila naloga študentstva, če že ne visokošolskih oblasti, da preneha to proletarsko tikanje, če drugače ne, pa se naj enostavno prepove.«

Zares je bilo zanimivo, kako bodo študentje reagirali na ta absurdni članek. Na odgovor ni bilo treba dolgo čakati. Redakcija lista je prejela čez trideset protestnih dopisov (kar je rekordno za list), od katerih so nekatera prispela celo priporočeno. Študentje so bili ogorčeni nad nepoznanim piscem članka. Eden od njih je odgovoril na kratko približno takole: »Končno je tu sredstvo, s pomočjo katerega se duševna elita jasno razlikuje od proletariata — rečemo si VI. Če pa ti predlagaš, da se eventuelno ohrani TI za sošolce in dolgoletne študijske prijatelje, se mi zdi, da pretiravaš s svojo velikodušnostjo. Nasprotno, že v otroški dobi naj se človeški seznanjajo s korektnimi oblikami. Čudežni otroci naj se s petimi leti imajo za odrasle, če sami tega ne opazijo, potem jim je treba pomagati. V nadaljnjem bi ti želel dati nekaj nasvetov, kako lahko pomagaš, da slab glas naših visokih šol ne bo še nadalje ogrožen.

Naj velja: Za semester: hodi vedno, tudi poleti, samo v rokavicah in s svilenim šalom. Za semestrsko počitnice: naj ti ne pride na misel, da bi de-

lal na nekem gradbišču. Tam bi moral delati med proletarci in morda bi te tiskal nekdo, ki ni prišel nikoli dle, kot do prvega razreda ljudske šole za duševno manjvredne. Za vojaščino: prični, če tega doslej še nisi storil, svojo vojaško kario najmanj s stopnjo stotnika, sicer te bodo vrgli z drugimi vred v isti lonec, ne da bi spoznali troj boljši izvor.«

Tudi drugi odgovori so bili podobni. Polni ironije in prijetnega prezira do članka in njegovega avtorja.

V nasprotju s prizadevanji pisca omenjenega članka pa skušajo v zadnjem času ziriški študentje ustvariti čim večji kontakt med študenti in ziriškimi družinami. V ta namen je Združenje študentov na ETH razposlalo na stotine vprašalnih pol osebam, ki so se zdele za to primerne. Tako je sekretariat združenja dobil mnogo odgovorov od ljudi, ki bi imeli veselje, sprejeti kakšnega študenta v svoj dom, povabiti ga na enodnevni ali celo daljši izlet. Študentje se na sekretariatu priklanjajo, vse formalnosti opravi sekretarka sama in dodeli študenta najbolj primerni družini. Ta se pogovori s študentom po telefonu, ali pa ga pisмено povabi v svoj krog.

Ker je na visokih šolah v Švici mnogo inozemskih študentov, si švicarski študentje prizadevajo, ohraniti ali ustvariti z njimi čim boljše in pri-

srčnejši kontakt. Med tujci je posebno mnogo Madžarov (10 odstotkov vseh tujih študentov). Od tujih študentov pa smejo v Švici študirati le tisti, ki se po končanem študiju vrnejo v svojo domovino.

Študentsko življenje v Švici je pestro, vendar tako izpolneno s študijem in različnimi obveznostmi, da za zabavo skoraj ni časa, niti denarja.

Kinodvoran je donoli, so pa v glavnem zelo majhne, toda dobro urejene. Vstopnice so drage. Razen ob sobotah in nedeljah ter ob premiera res dobrih filmov so dvorane precej prazne. Filmski sporedi so podobni našim. Vse pride na vrsto: od najrazličnejših plaž do kvalitetnih filmov. Tudi gledališče je drago. V emi gledaliških hiš imajo študentje sicer popust, ob gostovanju tujih igralških družin pa tudi ta odpade.

Ce fant pripelje svoje dekle zvečer na ples, ga bo to drago stalo. Najprej mora plačati za oba vstopnino. Cene vsem piščam pa so dvoine. Prostora za ples je v teh lokalih zelo malo. Restavracije in Teatroski se zapro vedno najkasneje ob 23. uri. Spomladi 1958 sem bila povabljena na zabavo norveških študentov, ki so praznovali svoj državni praznik. Zabava se je končala izjemoma ob polnoči. Študentje pa so jo lahko podaljšali na norveškem konzulatu do zore.

Kabareti so zelo skromni, prav tako tudi programi. Do

konca programov vzdržiš le zato, ker pričakuješ, da bo morda le kakšna kvalitetna točka na aporedu. Končno razočaran kavalir plača sedeže za dva in dvojno ceno za pijačo. Elitni študentski akademski ples, ki je le enkrat na leto, tudi ni dostopen vsakemu študentu zaradi visokih vstopnin. Za ta ples je obvezna za moške črna večerna obleka; za dame pa večerna toaleta. Študentje sami pa imajo svoj študentski ples vsak teden v študentski menzi, ki je dostopen vsakemu študentu.

Na visoke šole v Zürich pridejo študentje iz nemške, francoske, italijanske in romanske Švice. Zelo vidna je razlika v temperamentu študentov iz nemške ali pa iz francoske in italijanske Švice. Študent iz nemške Švice jemlje vsako stvar zelo resno, je discipliniran, točen, natančen, študentje iz francoske in italijanske Švice pa so mnogo bolj sproščeni, veseli in družabni.

Predavanja na visokih šolah so v nemškem in francoskem jeziku. Profesorji in predavatelji so voljeni iz vseh predelov Švice. Študentje morajo obvladati vsaj nemški in francoski jezik, če hočejo uspešno končati študij. Študijski režim je precej strog, študij sam pa drag. Zato morajo študentje, če hočejo uspeti, vzeti svoj študij resno. Sicer pa za zabavo nimajo časa in kot smo videli, tudi dosti priložnosti ne. SONJA HORVAT

Tesnejši stiki z angleškimi študenti

Sredi februarja je obiskala Anglijo delegacija ZSJ ljubljanske univerze, ki jo je vodil predsednik Univerzitetnega odbora ZSJ tov. Janez Čemažar. Delegacija je imela uraden značaj. V zvezi s tem obiskom smo se obrnili na tovariša Čemažarja, ki je odgovoril na nekatere vprašanja.

Zanimalo bi nas, na čigavo pobudo in kako je pravzaprav prišlo do sestanka?

»Za takoj v začetku bi poudaril, da je bilo do sedaj le težko govoriti o kakih tesnejših stikih z angleškimi kolegi. Izjemo so predstavljal bi praktični — študentje germanistične jugoslovanske univerze, o katerih »praksis« je bilo že precej govora. Zato se je Centralni odbor Zveze študentov Jugoslavije odločil, da pošlje uradno delegacijo, ki naj bi poskrbela, da bi se stiki med jugoslovansko in angleško študentsko zvezo čim bolj poglabili. S tem se je strinjalo tudi Združenje londonskih visokih šol, čigar gostje smo bili skoraj deset dni.

O katerih problemih ste razpravljali v vaših razgovorih z angleškimi študentskimi predstavniki?

Izmenjali smo naša mnenja o splošni mednarodni politiki, nato pa razpravljali o konkretnih možnostih sodelovanja. V zvezi s tem bi poudaril, da smo govorili o problemih tako s študenti samimi kot tudi s predstavniki univerzitetnih profesorjev na posameznih coledjih, ki smo jih obiskali.

Kakšno so bili končni zaključki, do katerih sta prišli obe delegaciji?

Ugotovili smo, da obstajajo široke možnosti sodelovanja z angleškimi kolegi, ki so bile do danes bolj ali manj neizkoriščene. Nismo sicer sklenili ničesar točneje določenega, ker se nismo hoteli vezati na kak uradno podpisani protokol, ki bi lahko pozneje postavljal ovire širšemu razmahu našega sodelovanja. Glede na to, da sta obiskala posamezne coledge in se spoznala z njihovim delom in problemi, smo sklenili, da bo prišlo do navezave tesnejših stikov med našimi fakultetami samimi in angleškimi coledgi. Razumljivo pa je, da smo izročili Združenju londonskih visokih šol vabilo za udeležbo na našem mednarodnem srečanju, s čemer bodo vrnili obisk naše delegacije. Pregledali smo možnosti izmenjav naših in njihovih praktikantov, kar bi vodilo do solidnih strokovnih praks, zlasti še, če bo uspelo izmenjati večje število stipendirancev obeh vlad. Za to so bili navdušeni predvsem na Slovanskem inštitutu v Londonu, kjer so se živo zanimali za izmenjavo publikacij, časopisov in članov o študentskem življenju. V zvezi s kulturnimi stiki bi omenil tudi gostovanje naših kulturno-umetniških grup, ki je povabljen na vsa koletni mednarodni festival v Londonu. Upam, da se bomo srečali z angleškimi kolegi tudi

na športnem področju, kjer nameravamo navezati tako tesne stike, kot jih imamo sedaj na primer z grenobelsko univerzo.

Kaj bi lahko povedal o samem sprejemu in kako ste se počutili med obiskom?

Kolikor je v začetku prevladovala značilna angleška zadržanost, je ta kmalu izgubila. Razgovori so na vseh sprejemnih poteh potekali ob neizbežnem angleškem čaju in so tako izgubili videz uradne utesjenosti.

Študentje in profesorji so se živo zanimali za dejavnost naš

še študentske zveze. Navduševali so se za obširno reformo študijskih programov. Lahko sva ugotovila, da angleški študenti, v primerjavi z jugoslovanskimi, živijo v ugodnejših ekonomskih razmerah, saj prejema okoli 99% državno stipendijo, hranijo se v oddelkih menzah, za razvedrilo pa imajo na razpolago številne športne in druge prostore.

Ste se poleg uradnega obiska v Angliji zadržali tudi kje drugje?

Da, obiskala sva kolege grenobelske univerze v Franciji, s katero tesno sodelujemo na športnem področju. Sklenili smo, da razširimo naše sodelovanje še na kulturne stike, ki bi jih zlasti navezale naše kulturno-umetniške skupine na potovanju skozi Francijo v Anglijo.

A. Bassin

Predsednik UO ZSJ Janez Čemažar (levo) pri intervjuju z našim sodelavcem

TELEGRAMI

MONTREAL. Po desetmesečnem odlašanju se je ministrski predsednik province Quebec Duplessis le odločil, da sprejme na razgovor študentske predstavnike šestih visokih šol. Razpravljali so predvsem o finančni pomoči univerzam in študentom, o čemer prej predsednik ni hotel ničesar slišati.

BAURU. V državi Sao Paulo se je pravkar zaključil nacionalni kongres brazilskih študentov. Čez sedem sto predstavnikov visokih šol je sprejelo enajst točk obsegajoči program, v katerem zahtevajo obsežno šolsko reformo, podporo pri izdaji študijskih pripomočkov, boj proti analfabetizmu in nevezavne oblasti in drugih neštudentskih ustanov v univerzitetne zadeve.

MONTREAL. Švojevratem svetovni rekord so postavili slušatelji te univerze. Čez 2.800 kirovdažalec — študentov je dalo Rdečemu križu na razpolago okoli 3.000 krvnih obrokov.

PARIZ. — Takoj na začetku študijskega leta se je francoska nacionalna študentska unija obrnila na predsednika de Gaulle, da bi ji potrdil še odbiti proračun v vrednosti 62 milijard frankov. Obenem je zahtevala, da se začne izvajati že z zakonom potrjeni načrt za gradnjo visokih šol. Zahteve UNEF so podpre številne študentske demonstracije, ki so v Parizu zavzele največji obseg (okoli 10.000 študentov).

DUNAJ. 22. januarja so na vseh avstrijskih univerzah oddali študentske glasove za svoje predstavnike v univerzitetnih organih in študentskih zvezah. Najmočnejše so bile zastopane liste krščanskih demokratov (doseganjih zmagovalcev), socialistov in nacionalnih liberalcev.

STOCKHOLM. Število na novo imatrikuliranih na humanističnih fakultetah je v letošnjem letu upadlo za 9,7%. Vzrok iščejo v slabših zaposlitvenih možnostih, ki so po diplomu na razpolago.

BERLIN. Univerzitetni profesor na berlinski medicinski fakulteti je dal odstraniti temnopolega študenta iz porodne sobe, češ da bi lahko s svojo navzočnostjo prestraši porodnice. Seta na pritisk zunanjega ministrstva se je profesor opravičil študentu za svoje početje; poleg tega je dekan obljubil, da sedaj ne bo več nobenih izpadov rasne diskriminacije.

MOSKVA. Po najnovejših podatkih je bilo imatrikuliranih na novo 440.000 študentov, med njimi 14.000 iz 35 tujih držav.

CAPETOWN. V zvezi z močno rasno politiko v Južnoafriški uniji namerava vlada še pred letom 1960 odpreti tri nove univerze samo za črnopolte študente, predstavnike 6 milijonskega prebivalstva.

Centralna mednarodna prireditelj bo letos V. mednarodno študentsko srečanje v Ljubljani, ki ga bo pripravil mednarodni odbor pri UO s sodelovanjem CO ZSJ in ostalih jugoslovanskih univerz. Srečanje ima namen, zbrati uradne predstavnike posameznih univerz, s katerimi jugoslovanske univerze že sodelujejo, in predstavnike nacionalnih študentskih uni, v kolikor jih bo CO povabil, in z njimi razpravljati o problemih študentskih gibanj, obenem pa jih tudi seznaniti z dosežki in problemi študentske organizacije v Jugoslaviji. To srečanje bo imelo še toliko večji pomen, ker letos ne bo mednarodnega seminarja v Dubrovniku.

Mednarodni odbor bo organiziral srečanje s študenti iz Graca v Ljubljani in povratno srečanje v Grazu z našimi študenti v jeseni. Tja bo odšlo predvidoma 15 študentov, v glavnem pravnikov in ekonomistov.

Letos je uspelo vzpostaviti odbor stike z vrsto evropskih univerz (Stockholm, Lund, Braunschweig, Saarbrücken, Cambridge, London, Strassburg, Grenoble, Trst, Graz, Solun, Varšava, Moravska Ostrava).

V skladu s splošnimi načeli svojega delovanja bo skušal

razviti sodelovanje s Tunisom in povečati sodelovanje z univerzami v Franciji in Italiji. Obstoji pa tudi možnost sodelovanja z nekaterimi prekomorskimi univerzami.

Oblike dela bodo ostale iste: izmenjava študentov, kontaktne stipendije, izmenjava delegacij, kulturnih grup, informacij, članov in časopisov, udeležba na seminarjih itd. V Ljubljani bo delal v poletnih mesecih sprejemni center, ki bo skrbel za tuje študentske turistične grupe skupaj v povezavi z Biorjem za mednarodno zamenjavo študentov iz Beograda.

Za strokovno zamenjavo študentov praktikantov pa bodo še nadalje skrbeli podobni mednarodni študentski organizaciji IAESE, IFMSA in IAESEC. Skušali pa bodo ustanoviti podobno strokovno organizacijo študentov agronomije, farmacije in veterine katere članica je Jugoslavija.

praktikantov v inozemstvu se bo mednarodni odbor povezal z mednarodni odbor povezal z ideološko komisijo pri UO zaradi politične priprave teh praktikantov. Vsekakor pa se bodo pri odhajanju v inozemstvo uresničili sklepi zadnje skupščine ZSJ ljubljanske univerze in IV. kongresa ZSJ v Sarajevu. mac

Najmanjši kontinent

Australija je za nas zelo daljna dežela. Če bi primerjali naše znanje o njej z znanjem o n. pr. skrivnostni Japonski, bi verjetno ugotovili, da ne bi bilo velike razlike. Se manj kot v drugih stvarih pa vemo o avstralskih študentih, o njihovem življenju in delu.

Australski študentje prebivajo na danes edinem politično nerazdeljenem kontinentu. Se leta 1850 je bila Australija le pušta in malo obljudena angleška kolonija. Naseljevali so jo v glavnem domačini in pregnani kaznjenci. Potem je nek-

do našel zlato — in vse se je spremenilo. Pričela se je zlata mrzlica, ki je v deželo privabila nove in nove ljudi. Danes je Australija civilizirana dežela z visokim življenjskim standardom in njen razvoj se lahko meri z razvojem, ki ga danes dosegaajo najbolj napredne dežele na svetu.

Študentov je danes na univerzah v Avstraliji relativno zelo malo. Dosti večje je število na tehniških kolegijih, ki ravno tako spadajo v okvir učnih zavodov tretje stopnje. Na pet študentov v teh kolegijih pride le en univerzitetni študent. Višji vzgojni zavodi so tudi najrazličnejše vojaške šole, farmacija, učiteljske in višje šole za medicinske sestre. Seveda pa »klasičen« študent med vsemi temi zavzema prvo mesto.

Učni standard na univerzah in visokih šolah je visok in v nekaterih panogah se Avstralski lahko kosajo z najboljšimi znanimi svetovnimi univerzami. To velja zlasti še za radio — astronomijo in virologijo. Hiter in velik napredek zadnjih sto let v industriji in tehnologiji, poljedelstvu in znanosti, kulturi in administraciji, je bil v veliki meri odvisen od strokovnjakov, ki so jih ji dale njene lastne univerze. Znanstveniki, ki bi prihajali v Avstralijo, so bile bele vrane. Te razmere se v prihodnosti gotovo ne bodo spremenile. Vendar pa se avstralski študentje le malokdaj zavedajo, da žive in da so živeli v gotovih ozirih in izredno srečnih okoliščinah. Res je, da je vojna največja nesreča, ki lahko doleti človeka. Na drugi strani pa postavi človeka bolj kot kaj

drugega v realnost in ga oje-kleni. Edina dva kontinenta na svetu, ki nikoli nista poznala vojne, sta Antarktika in Avstralija. Verjetno je to glavni vzrok, da so avstralski študentje na splošno bolj brezskrbni in veseli kot njihovi kolegi v drugih deželah.

Na drugi strani pa ne bi zato mogli reči, da so neodgovorni. Velika večina se dobro zaveda dolžnosti, ki jih bodo morali prevzeti in nalog, ki jih čakajo.

Zanimivo je, da se avstralski študentje le malo ali pa nič ne ukvarjajo s političnimi zadevami, čeprav ni tako redek slučaj, da so tarča različnih političnih strank. Skoraj polovica med njimi prejema državne stipendije Commonwealtha, s katerimi lahko krijejo izpitne in vpisne takse in če je treba, tudi najnujnejše življenjske potrebe. Za razliko od kolegov v drugih deželah jim zato ni treba iskati postranskega zaslužka. Ne glede na visok študentski standard pa je kljub temu precejšnje število študentov zaposlenih.

Danes je v Avstraliji čez 40.000 študentov, ki so raztreseni na osmih univerzah. Število študentov pa zelo hitro raste in zato pričakujejo, da jih bo leta 1968 že 80.000. V tem času bodo zgradili verjetno tudi še tri nove univerze.

Sedem odstotkov od skupnega števila študentov v Avstraliji jih prihaja iz prekomorskih dežel. V tem odstotku so zastopane gotovo vse azijske dežele. Tuji študenti večinoma prejemajo stipendije avstralske vlade; to je del njenih kontribucij za Colombo plan. Ravno tako pa uživajo tudi vse iste ugodnosti kot domači študentje. Število tujih študentov bi bilo še večje, če ne bi veljali precej strogi predpisi o selitvi.

NE SAMO REGISTRATORJI IN KRONISTI

Štirideset let je že, odkar je umrl Ivan Cankar, slovenska literarna zgodovina pa se ne premore monografije, ki bi vsestransko osvetlila njegovo osebnost ter prodorno izmerila globino in obseg njegovega umetniškega ustvarjanja. Posamezne študije so sicer ocenile prenekatero Cankarjevo delo, medtem ko je marsikaj ostalo ob robu in bilo premalo zapaženo. Zadnje zlasti velja za dramo Hlapci, ki sta se ji literarna kritika in literarna zgodovina spretno izmikali, ali pa jo enostransko pomanjkljivo razlagali. Nasprotujoče si razlage pa z značilnim obdobjem pesnikovega ustvarjanja: takrat so bile vznemirja po svoji razsežni življenjski in književnogođovinski problematiki. Že čas njenega nastanka, leto 1909, se ujema značilno obdobje pesnikovega ustvarjanja: takrat so bile gotove vse bistvene sestavine Cankarjevega pesnika in človeka (po Izidorju Cankarju). To je bil zaton njegove viharne dobe in vzhod bogate življenjske jeseni, ko je postal zbran, jasn, moder in umirjen. Vse te značilnosti je sistematično upodobil v Krčmarju Eliji z besedami, ki so veljale kot nauk človeku na pot: »Ne prepevaj in ne vzdihuj!« (Cankarjevi Zbrani spisi XV, 105). Cankar se je takrat za zmerom vrnil domov po desetletnem bivanju na Dunaju, intimnem sožitju s proletarsko Löfflerjevo družino, neuspeli zaroki s Štefko in nenehnem književnem ustvarjanju.

Neuspešnemu poskusu, da bi si uredil osebno življenje, se je pridružil še gospodarski polom. Pri ljubljanskem založniku Lavoslavju Schwenterju je imel ogromen dolg, približno štiri tisoč kron (Schwenterjevo pismo Cankarju v Sarajevo 1. nov. 1909, Pisma Ivana Cankarja II, 256-257). Svoj delež pa je navrgla še tedanja kritika, ki je odrekala njegovim delom umetniško vrednost in mu prerokovala pisateljski propad. Zato je napravil Cankar obracun. Dal je na tehnično tedanjo družbo in samega sebe, oboje pa spojil s problemom duševnega hlapčevstva, ki je Cankarju eden izmed osrednjih problemov slovenskega človeka in ki je vezan na narodno in

Stane Šimenc

Cankarjevi „Hlapci“

pesnikovo eksistenco. Dvom nad pisateljskim poklicem je izbil z vero v prihodnost slovenskega naroda, s tistim svetlim in toplim žarkom upanja, ki ga je vedno reševal v najtežjih trenutkih. Sedanjost je Cankarju projekcija zgodovinske preteklosti. Zgodovina slovenskega človeka pa je povest Martina Krpana, polna nekolikovanih misli in idej, ki so segale čez stolp vaške cerkve. To so podoživeli in poustvarili, v svojih delih največji duhovi slovenske kulture in književnosti: Trubar, Prešeren, Levstik in Cankar. Zadnji je tudi pokazal, da so naše majhne razmere rojevale majhne ljudi, da se pomlad marsikdaj ni mogla razviti v poletje in moč ne v dežanjo. Hlapci so zrcalna podoba slovenskega naroda in umetniški fragment boja slovenskega človeka za prostor na soncu ter srečo in krup. In ta izvajanja so skromen poskus približati se njihovi miselni prodornosti ter čustvenemu bogastvu.

1.

Hlapci so izšli konec januarja, 1910 v Schwenterjevi založbi. Od takrat so bili ponatisnjeni še trikrat: v Cankarjevih Zbranih spisih XIV (Nova založba 1932), samostojno v Knjižnici slovenskega gledališča 20 (SKZ 1949) in v Cankarjevih Izbranih delih IX (CZ 1957). Ker je za Avstrije cenzura preprečila njihovo uprizoritev, je bila krstna predstava 31. maja 1919 v Trstu, v Ljubljani pa so jih prvič uprizorili 11. decembra istega leta, za prvo obletnico pisateljeve smrti.

Izid Hlapcev je povzročil veliko razburjenje slovenske kritike in občinstva. Že pred tem je Cankar v pismu napovedal Schwenterju, da bo drama napravila »večji kraval nego Za narodov blagor«. »Ce pride na oder, bodo tulili; in priti mora!« (Pisma Ivana Cankarja II, 259). Na oder ni prišla, vsaj takrat ne, »tulili« pa so vseeno. Tega je bil namreč pesnik že navajen od Erotike in Vinjet se. Cankar je šel po svoji, se neizhopeni poti, večina kritike po izvoženem kolo-vozu, tako da sta se redkokdaj srečala in še takrat se nista razumela. Vsaka utesnitev je bila Cankarju tuja, zato je že v epilogu k Vinjetam poslal k vragu vse teorije. Bolj kot te so ga vznemirjale »morale«, ki jih je na Slovenskem ločil kar četvero: cerkveno, državno, občečloveško in posebno slovensko moralo (glej Cankarjevi Zbrani spisi II, 303). Vse te človeku zamaše usta, zvežejo roke in noge ter ga pregnejo z dostojnostjo.

Z užitkom se je torej lotil snovi, ki ni dišala po zapčku: posebne slovenske morale in je napisal leta 1908 Pouhujanje v dolini šentflorjanski. Sršenje gnezdo je zašumelo in Slovencev kritik Franc Teršeglav si je prizadeval, da bi prikazal dramo kot umetniško neuspešno delo. Cankarju je očital, da je malenkostno umel malenkostne razmere in mu sploh odrekel dramatski talent: »Tudi romana o tej snovi,« je trdil Teršeglav, »on ni v stanju napisati, da bi desetletjem bil za merilo (podč. S.S.) in podnet k boljšemu in višjemu.« (Slovenec 1908, 30. jan., 1-2). To je bil med drugim uvodni motiv, ki se je ob Hlapcih razrasel in se izživljal v kritiki v različnih odtenkih šele čez dve leti. Takrat so s političnega prestola delili Slovencev blagoslovle klerikalci, liberalci pa so v opoziciji užaljeni zivali gnojno po nasprotni stranki. Cankar, ki je zmerom gledal slovenskega človeka v celoti, se je lotil obeh, zato je dobil tudi dvojno povračilo. Vendar pa politično in svetovnonazorsko stanje v preteklosti ni tako bistveno vplivalo na sprejem katekole umetnosti, v našem primeru Cankarjeve, kakor pa različnost pojmovanja o umetnosti. Na Slovenskem se že precej časa vleče načelno dvojje estetskih gledanj, ki veljata v več primerih tudi še danes: to je čisto umetniško pojmovanje, ki se je ob Copovi teoriji izrazilo s Prešernom in potrdilo s Cankarjem, ter praktičistično — utilitaristično gledanje na književnost, ki

(Nadaljevanje na naslednji strani)

Sicer smo krepko zastavili korak v novo leto, toda preteklost še ni povsem utonila v pozabo in morda tudi nikoli ne bo. Pomembna umetniška doživljaja, ki smo jih doživeli v vsej njihovi prepričljivosti in podrobnosti, so prav gotovo ena izmed tistih vezi, ki povezujejo pretekli čas s sedanjim v tako enovito celoto. In med temi niso na zadnjem mestu tista doživljaja, ki nam jih posreduje likovni umetnik, pa naj je že to grafik, slikar ali kipar. Preteklo obdobje nam o tem zgovorno priča, saj so se nam v skorajda nepregledni vrsti predstavili številni domači in tuji predstavniki umetnosti barve in kamna. Govoriti o vsakem izmed njih posebej, slehernega izmed njih znova ocenjevati, pretehtavati prispevek vsakega posameznika k splošnemu razvoju naše umetniške ustvarjalnosti, bi nas predaleč zavedlo. Zato smo se raje odločili, da razkrijemo tiste skupne poteze, ki so postale značilne za pretekli čas.

Kakšna je po Vašem mnenju splošna ocena likovnega ustvarjanja v preteklem obdobju, tako v ožjem merilu kot v vsej naši državi?

Brez dvoma je bilo v bližnji preteklosti mnogo storjenega za likovno afirmacijo doma in na tujem. Posebno v ožjem merilu lahko rečem, da je bila likovna žetev, kar se tiče priznanj doma in na tujem, v letu 1958 nadvse zadovoljiva.

Kakšen je pravzaprav položaj in vloga likovnih umetnikov v naši družbi?

Če skušamo v najenostavnejši definiciji polskati in začrtati vlogo nekakega kiparja, slikarja ali grafika do svojega okolja in je ta oblikovalec tudi ideološko napredno opredeljen, potem je povsem naravno, da obstoje zanj elementi, mimo katerih zavestno in podzavestno ne more, ne da bi ga isti tangirali in sooblikovali njegov umetniški nazor oziroma umetniško fiziognomijo.

Mislím, da slovenski slikarji in kiparji skušajo na podoben način vskladiti svoj umetniški odnos do družbe in njenih problemov, nočejo biti samo registratorji ali kronisti, ampak v resnici umetniški oblikovalci njenih najbistvenejših odnosov in spoznanj.

V zvezi s prejšnjim vprašanjem bi Vas prosil, da izrečete svoje mišljenje o še tako proslu-tem, socialističnem re-olizmu, njegovi vlogi v kiparstvu in razvojnih možnostih v socialistični družbi?

Če je smatrala umetniška sredina prva leta po vojni za edino zveličavno izražanje tak-ko imenovanj socialistični realizem, ki je črpal svoje oblike ob ugotovitvah tako imenovanega zgodovinskega realizma, potem je obdobje po kominformu povsem jasno pokazalo še druge nove možnosti, ki so bile sprbu naglega razvoja naše družbene ureditve — oprjeljivejše in adekvatnejše. Zato je povsem naravno, da se je v obdobju po kominformu sprostil predvsem umetnikov instinkt, ki pa v naši stvarnosti ni bil zaletav, ampak je skušal navezati najtesnejši stik s potekom najnovejših dogodkov, hkrati pa skušal koristiti pozitivnemu izročilu naše domače polpretečnosti.

Prav čas je pokazal, da je tedanji praktičistični realizem v mnogem lahko zadovoljeval kot dokumentator revolucionarnega in vojnega obdobja, manj pa je bil sposoben spremljati in nakazovati nova pota,

ki so zahtevala poglobljeno obdelavo in psihološko smotrnejšo formo.

Kakor nekoč impresionizem, je tudi naša umetniška dejavnost morala slediti novim odkritjem in ugotovitvam znanosti, če že ne z roko v roki, pa vsaj smotrno sledeč njenemu izrednemu vzponu in tako morala doprinesiti svoj delež k splošni kulturni razvoju višje socialistične ureditve.

Na kakšni poti je mlada generacija naših likovnih umetnikov, zlasti še kiparjev, pri čemer bi Vas prosil, da orišete tudi svoj umetniški razvoj in ustvarjanje?

Mislím, da umetnik iz naše sredine, posebno pripadnik mlajše, to je povojne generacije, ki je izšla po večini iz ljubljanske akademije, ne more preko naših velikih dogodkov, ne da bi razmišljala tudi o formi, ki pripada tem dogodkom. Zato ni čudno, da je ta generacija, kateri pripadam tudi jaz, naša adekvatne forme, katere realizira v naših spomenikih NOB in njim po vsebini silničen tematom.

Spremembe, ki so vidne v moji plastiki zadnjih let, so

ŽE SHOJENA POTA

Ze shojena pota lirike ubira mladi pesnik Slavko JUG v drobni knjižici pesmi DOBRO SONCE, ki je nedavno izšla. Zato se ob njegovi zbirki tudi ne da povedati kaj bistveno novega.

Prva dva cikla — Belo jutro ter Nebo in cesta — prevažno pomladanska prežnost, neutešena ala po ljubezni in želja po življenju. Bežne impresije o tem življenju, pomladi, lepoti in ljubezni so ponekod rahlo pobarvane z globljim nadihom otočnosti, ki pa se kmalu razgubi; njegove besede so sicer lepo zvence, mehke in prijetne, a žal ostanejo največkrat res samo besede. V vsej široki lestvici čustev se pesnik izpovedni ton, ki bi moral biti dominirajoč, pristlen in prepričevalen, razgubi in se nas še tako mehko bojačajo in nežna (včasih kar prezglajena) metafora nekam nič prav ne prime.

Slavku Jugu očitno manjka

to, kar mu spričlo mladost, še lahko oprostimo — življenjska izkušnost, poglobljenost misli in čustev, skratka človeška zrelost. Besede njegovih pesmi so kakor za hipo oživetj umetni papirnati cvetovi, ki jim sicer ne manjka vonja, pač pa življenjske polnosti. Pesnik je v svojih čustvih neozhivet, njegova izpoved ostaja neke na pol poti do zasanjanja, v izrazu je sicer preprost, a opazno nepristen in premalo globok. Pesnikova tema in predmet so človeška občutja, raje vesela kot žalostna, polna pomladi, ljubezni, veselja in lepote. Sonca, mnogo sonca. »dobrega sonca na stolpu neba«.

Mladi pesnik je pravi, pristni lirik, kakor ga razumemo in še

kor pomeni iztočnico za moje nadaljnje delo.

Kakšen je dotok novih kadrov na ljubljansko akademijo in Vaše mnenje o vlogi te ustanove?

Akademija je imela v našem likovnem življenju brez dvoma odločilen pomen. Kar pa se tiče kadrov in dotoka na to ustanovo, pa imam premalo vpogleda, ker so me vedno bolj zanimali absolutni kot novinci. Ravno ti absolutni pa se borijo z velikimi problemi, saj po končanem študiju na akademiji le malokdo pomisli nanje. Tu so problemi službe, atelejev in prodaje del. Mislím, da bi o tem morali razmišljati merodajni forumi že na akademiji.

Bi hoteli, tovariš pred- sednik, izdati svoje želje in načrte v novem letu?

V načrtu imam razstavo v Parizu, za katero se bom moral kar najbolje pripraviti.

Bassin A.

Zaccanaro Tono — Reševanje v Polesinu

sprejemamo pod tistim starim, »klasčnim« načinom opredeljevanja, to pa ni dovolj, da bi nam njegove pesmi nudile kaj več, kot to, kar vsebuje. In za to imajo v sebi premalo.

V svojem tretjem ciklu — Človek s kamnom — se intenzivnost pesnikovega čustva naja poglobi, dokonati se skuša do novih spoznanj, toda spet po starih poteh, še zmerom ne da nič novega. Življenje gre mimo njega. Komaj komaj da se ga dotakne. Pesnik včasih pričakuje zavplje vanj, a premalo zavzeto, da bi dobil odgovor ali rešitev na katero svojih nešte-tilih vprašanj. Vsaj nič prepričljivega, dokončnega.

Življenje mu sicer več ne priznava z neprijetnimi, gren-klimi spoznanji in doživlji, pesnik se zaveda vseh tegob, ki ga obdajajo in preže tudi nanj, a je premalo čvrst, trden v izrazu in načinu podajanja, da

bi njegova izpoved izzvenela zreleje in več kot zgolj osebna, nedognana, skoraj površna re- naja fleksija. Tudi rahel nadih zre- le ožčnosti v nekaterih pesmih postane konec koncev le same- mu sebi namen, ko prinaša pesniku občutke nekakega ne- osnovanega veselja.

Slavko Jug je brez dvoma na- darjen lirik v doživljanju to- pel in neposreden, čeprav za- enkrat še nepoglobljen in pre- malo trden v zagovarjanju svoj- lih pogledov na svet in življe- nje, ki pa itak še niso dokončni in prečiščeni. Njegov izraz je kulturn in upošteven, čeprav še pa na že omenjenih nedogna- nostih in premajhni zrelosti.

Drobna knjižica njegovih pes- mi pa bi lahko pomenila obet, da morda le doblimo novega do- brega pesnika lirika v »sta- rem« smislu in pomenu, čigar mesto še ni zasedeno.

D. K.

JOHN DOS PASSOS

Trije vojaki

Roman Three Soldiers je gotovo prvo pomembno delo Dos Passosa in eno izmed tistih, o katerih se stalno govori in z njim primerja nove vojne tekste. Ko je Sinclair ocenjeval Manhattan Transfer je dejal: »Manhattan Transfer je treba primerjati s knjigo Three soldiers, zaradi katere je Dos Passos postal slaven. Jaz sem jo občutil kot živo resnico.«

Trije ljudje, mladeniči, so se znašli skupaj v pripravljalnem taborišču. — Postali so prijatelji. Andrews je glasbenik, Fuselli optik, in Chrisfield je doma z države. Vsak med njimi pojmuje vojno na svoj način. In čim dlje so v vojski, tem manj razumejo, zakaj se bore. Razidejo se v različne enote. In ob koncu vojne se vsi trije spet srečajo v Parizu. Toda kakšno je njihovo sre- čanje: Fuselli, ki je hotel na vsak način postati kaplar in v vojski nekaj doseči, je končal svojo »kariero« z ostudno boleznijo in v popolni resignaciji. Chrisfield je postal kaplar, v navalu besnosti pa je ubil svojega narednika in dezertiral. Andreusu uspe, da po končani vojni pride v šolski oddelček armade in postane študent na Sorboni. Potem pa tudi njega nenadoma neumen in banalen slučaj napravi za dezerterja. In potem — vojna policija. »Jaz sem dezertel,« pravi Andrews. Odpeljejo ga. In veter gospodari po njegovi prazni sobi in se igra z listi nedokončane partiture, dokler ni z njimi nastlan ves pod.

Dva policaja sta šla mimo okna. Andrews je opazoval njune torbice, narejene iz svin- ske kože, dokler mu nista izginila iz vida. Pred njima se je čutil čudovito varnega. Natakaj, ki je s prtičkom preko roke stal pri vratih, mu je vlivljal tako močan občutek varnosti, da se je zasmel. Na mar- mornarji mizici je stal pred njim mali kozar- roc piva, beležnica s črtnim papirjem in dva rumena svinčnika. Pivo, topazove bar- ve, je v svetli sivi svetlobi, ki je prihajala skozi okno, metalo na mizo bledo rumeno svetlobo s zelo svetlim središčem. Zunaj se je razprostiral bulvar, po katerem je hitelo nekaj ljudi. Od časa do časa je mimo

ropotaje pripeljal tržni voz. Na neki klopi je žena v črnem pletenem šalu in s sve- njem časopisov na kolnih zaljubljeno pre- števila svoje souje.

Andrews je pogledal na uro. Do odhoda v Schola Cantorum mu je ostala še cela ura. Vstal je, plačal natakaj in počasi odšel po sredini bulvarja. Smehljaje se, je raz- mišljal o staneh, ki jih je napisal, in o straneh, ki jih bo napisal. Bil je poln lenob- nega ugodja. Bilo je sivo jutro, z malo ru- menkaste megle v zraku. Pločniki so bili vlažni in so odražali ženska krila, moške hlače in oglate obrise taksijev. Z neke po-

lice za rože, polne vijolic, in rdečih in ro- žnatih nageljnov, so padale na sivino ploč- nika nepravilne barvne pege. Ko je stopal mimo police, je Andrews zavoljo megle ujel slabi duh po vijolicah in se nenadoma spomnil, da prihaja pomlad. Pomislil je, da ne bo zamudil niti minute te pomladi; sledil ji bo korak za korakom, od prvih vijolic dalje. Sedaj mora živeti z vso močjo, če hoče nadoknaditi izgubljena leta v svo- jem življenju.

Se vedno je korakal po bulvarju. Spom- nil se je, kako sta se on in tisto dekle, ki jo je vojak imenoval Jeanne, razposajeno smejala, ko so se jima v restavraciji sre- čale oči. Nenadoma si je zaželel, da bi se s takim dekletom sprehal po bulvarju in se smejal v megleno jutro.

Nedoločno se je spraševal, v kateri del Pariza ga vodi pot, toda bil je preveč sre- čen, da bi ga to skrbelo. Kako čudovito dolge so ure v zgodnjem jutru!

Dan poprej je v Salle Gaveau na kon- certu poslušal Debussyjeve Nocturnes in Les Sirènes. Ritmi teh melodij so bili sedaj osnova vseh njegovih misli. Na ozad- ju te sive ulice in rjavkaste megle, ki je povsod v daljavi visela kot koprena, si je začel zamišljati svoje ritme. Modulacije in fraze, kako se blešče in ugašajo, kako za trenutek plapolajo nad njegovo glavo in uličnim šumom, kot razkošno opremljene zaveste.

Nenadoma je opazil, da stopa mimo dolge zgradbe, z vrsto brezizraznih oken. Pri glavnih vratih je stala skupina ameriških vojakov. Podzavestno je pospešil korake in strahu, da ne bi srečal kakšnega oficirja, ki bi ga moral pozdraviti. Šel je mimo ljudi, ne da bi se ozrl nanje.

Neki glas ga je zadržal.

— Hej, Andrews!

Ko se je obrnil, je opazil majhnega moža

kodrastih las, čigar obraza, čeprav se mu je zdel znan, se ni mogel spomniti. Mož se je ločil od skupine in mu prihajal naproti.

— Pozdravljen Andrews... Saj se ime- nujes Andrews, ali ne?

— Da, — Andrews mu je stisnil roko in se ga skušal spomniti.

— Jaz sem Fuselli... Se spominjaš? Zadnjikrat sem te videl, ko si v vlakcu skupaj s Christfieldom odhajal na fronto. Navadno smo mu rekli Chris... Pri Cosni, se ne spominjaš?

— Seveda se spominjam.

— In kako je sedaj, Chris?

— Sedaj je kaplar, — je dejal Andrews.

— Glej, glej, ali res... Tri sto hudi- čev... Tudi mene bi skoraj imenovali za kaplarja...

Fuselli je nosil umazane hlače sivo olive- ne barve in slabo ovite ovijaje. Srajco je imel na vratu odpeto, njegova delovna blu- za je zaudarjala po vonju postane masti, vonju vojaške kuhinje, katerega je An- drews takoj spoznal. Za trenutek se je spo- mnil postajanja v vrstah, v hladnih mra- čnih jutrih in pljuskanja hrane, ki je padala v porcije.

— Zakaj te niso imenovali za kaplarja, Fuselli? — je po trenutnem molku vprašal Andrews s prisiljenim glasom.

— Naj gredo k vragu! Gotovo sem kaj narobe napravil.

Naslonila sta se na prašni zid neke hiše, Andrews je pogledal svoje noge. Blato s pločnika, pritisnjeno ob zid, je enakomerno napolnilo vogal med pločnikom in hišo. Andrews je s koncem čevlja drgnil po blatu.

— Kako pa sicer? — je vprašal Andrews in nenadoma dvignil pogled.

— Stalno sem v delovnem bataljonu. Ta- ko je, vidiš.

— Vraga, to pa ni prijetno.

Andrews je želel oditi naprej. Nenadoma ga je postalo strah, da bo zamudil. Toda ni vedel, kako naj to stori.

— Bil sem bolan — je dejal Fuselli in se režal. — Mislím, da sem še sedaj. Oku- žil sem se. Ne moreš si misliti, kako po- stopajo s človekom...

Kot da bi bil največja nesnaga.

— Si bil ves čas v Cosni? Imel si res pravo srečo, Fuselli.

— Cosne je gotovo pravi pekel... Ver- jetno si bil dosti v borbi. Hudiča! Gotovo ste bili veseli, da niste zašli med tiste pre- klete sanitetske oddelke.

— Ne vem, če sem, ker sem bil v borbi... Ah, da, mislim, da sem.

— Veš, preteklo je precej časa, predno so odkrili, da sem bolan. Vojno sodišče je bilo prekleto strogo... in to še po premir- ju. Za vraga! Zakaj ne puste ljudi domov!

Mimo je prišla ženska v svetlo modrem klobuku. Andrews je mimogrede opazil bel, preveč napudran obraz. Boki pod plavim krilom so se ji pri vsakem udarcu visokih pet stresali kakor žolca.

— Glej, glej, izgleda da je Jeanny... Ve- sel sem, da me ni videla... Fuselli se je zasmel. Moral bi jo videti neki večer prejšnj teden. Bili smo tako pijani, da se še ganiti nismo mogli.

— Ali ni to slabo, mislim, zaradi tvoje bolezni?

— Prav briga me; sedaj je tako in tako vseeno.

— Toda pomislí, človek! Andrews je ne- nadoma utihnil, potem je vprašal s spre- menjenim glasom: — V kateri enoti si sedaj?

— Tu, v neki stalni kuhinji. Fuselli je s palcem pokazal na vrata zgradbe.

— Delo ni slabo. Dva prosta dneva na teden, hrana dobra in nobenih vaj... Imas vsaj vse, kar želiš... Vendar pa, psi

Mladost in poezija

Nekaj misli ob pesniški zbirki Saše Vegri Mesečni koni

SASA VEGRI JE V MNOŽICI PESNIKOV, KI SO V ZADNJEM ČASU IZDALI SVOJE ZBIRKE, EDINA PREDSTAVNICA NAJMLAJŠEGA POVOJNEGA LITERARNEGA RODU, KI JE ZAČEL V ZADNJIH LETIH PRODORATI V SLOVENSKO REVIVALNO ŽIVLJENJE. ZATO VZBUJA NJEN PESNIŠKI PRVENEC POSEBNO POZORNOST, HKRATI PA TUDI PREDSEDEK, ALI SE NI S SAMOSTOJNO ZBIRKO PREDSTAVILA MORDA PREZGODAJ, KOT SE NEIZDELANA IN PREMALO SVOJSKA PESNIŠKA OSEBNOST.

Vendar moramo kmalu ugotoviti, da ta predsodek ni upravičen in da predstavlja napa pesniška zbirka kljub nekaterim pomankljivostim že dokaj zrelo in svežo pesniško tvarnost. Kljub temu, da v slovensko poezijo ne prinaša mnogo novega, pa učinkuje reči, ki, ravno s svojo preprostostjo, intimnostjo in toplino speže in neposredno. V njej ni opaziti hlastanja za konstruiranimi metaforami in po vsej sili globokim in pronicljivim meditiranjem, niti življenjske brezperspektivnosti in mladostnega cinizma. Vsa njena poezija je odraz zdravega mladostnega doživljanja, ki se srečuje s prvimi problemi o smislu, vrednotah in lepoti življenja, pa tudi s prvimi razočaranji. Vendar je treba takoj poudariti, da Vegrijeva v svojih izpovedih ni prodrla globlje v to življenjsko problematiko, da jo je le rahlo nakazovala in drobnih, precej površinskih razpoložljivih drobcev.

Zbirko sestavlja pet ciklov, ki pa se med seboj po vsebinski zaokroženosti ne razlikujejo mnogo in ne opravičujejo te razdelitve. Vse pesniški svet Saše Vegri je namreč razpet na skoro en sam motiv: mladost, ki varlira v najrazličnejših niansah mladostnih razpoložljivih spoznanj.

Tako zasledujemo razpon od svetlih, včasih skoraj objestnih mladostnih razpoložljivih, polnih nemirnega hrepenenja po življenju, nostalgije po otroških letih in domu, preko prvih rahlih razočaranj in razpoložljivih, iskanja tople ljubezni, kateri bi se rada vsa predala, preko drobnih disonanc ob iskanju svoje poti v življenju ter spoznanju, da je konec brezskrbne mladosti in čas, ko je treba življenje notranje obogatiti, pa vse do spoznanja, da življenje od nas nekaj terja, da mu je treba da-

jati smisel in najti pot do ljudi. Vendar je vsa ta življenjska problematika zgolj rahlo nakazana, Vegrijeva ne stremi za rešitvijo v meditiranju in poglabljanju v mladega človeka, ki išče nove vrednote in svoje mesto v družbi. S tem nočem reči, da ne spoznava svoje odgovornosti do življenja, da ne išče svojega mesta v njem in da ni čutili v njenih pesmih čustvovanja in doživljanja človeka današnjega časa. S svojo veliko ljubeznijo do življenja in mladosti in s svojo iskreno željo, da bi bili ljudje dobri, da bi tudi oni iskali lepoto v življenju, vzbujajo te pesmi na nevtralen način v človeku skrite strune humanosti in lepote. Vsa zbirka je kot spev mladosti, ki nudi človeku tako bogata doživljanja, mladosti, ki se je spominjamo z ljubeznijo in neko mehko v srcu.

Skoda, da je Vegrijeva ob tako bogati problematiki ostala zgolj pri vrhu, pri sicer spretnem podajanju zgolj razpoložljivih in da je razpon njene motivike precej ozek.

Vendar je kljub temu in kljub izrazito subjektivni noti, ki preveča vse pesmi, dosegla Vegrijeva vsaj delno svoj namen, da mlademu človeku nekaj pove, da v njem odkriva nova bogastva čustvovanja, da ga prisili k razmišljanju o svojem intimnem svetu in o odnosih do ljudi in življenja. In to ravno mladim ljudem, ki iščejo in odkrivajo v življenju vedno nekaj novega, ki obupajo in se prečiščeni spet dvigajo, ki si prizadevajo ustvariti svoj odnos do vsega, kar jih obdaja in s čemer se srečujejo.

Sredstva, s katerimi poskuša to doseči, so kaj preprosta. Drobna razpoložljivost, slikoviti pasteli, lirčnost narave, vera v življenje, mladostna vihravost in hrepenenje po lepoti v življenju.

Vse to poskuša izraziti s slikovitimi, dokaj svojekimi in

sočnimi metaforami, ki pa so še nekeje v okviru tradicionalnega pesniškega izraza. Morda je v nekaterih pesmih celo preveč poudarka na metaforiki, tako da preobilica metafor učinkuje ohlapno in na škodo intenzivnosti občutja. Vendar je videti, da si je Vegrijeva že ustvarila svoj lasten pesniški izraz, čeprav se morda včasih še vedno izgublja v obrabljenosti in tradicionalnosti. Prosti verz, v katerem so pisane vse pesmi, učinkuje funkcionalno ravno s svojo preprostostjo in nevtrilnostjo, le ponekod malce preveč razbiti ritem pokvari razpoložljivost, ki so ga ustvarili prejšnji verz.

Ko bo Vegrijeva poglobila svoj pesniški svet, razširila do sedaj precej ozko motiviko in ohranila sedanjost iskrenost in neposrednost, nam bo lahko dala še boljše stvaritve. Pričujoča zbirka pa je prepričljiva obet, da od nje lahko še precej pričakujemo.

B. L.

Zancanaro Tono — Zena in obešalniki — stara gostilna

Borec in izpovednik resnice

Pred poldrugim letom so se zapirala vrata Moderne galerije za listi sodobnih italijanskih grafikov. Tako obsežna kolektivna razstava navedeno zapusti močan vtis, vendar je redko lahko spoznamo grafične mojstre v vsej njihovi popolnosti. Nekaj listov nas ne zadovolji. Se, ko se nam umetnik predstavi s svojim celotnim opusom, ko ponovno zaživi pred nami njegov umetniški razvoj in vzpon, tedaj ga lahko pravilno ocenimo. Zato smo iz vsega srca hvaležni Direktorji za likovno umetnost v Benetkah, ki nam je posredovala 141 listov enega najvidnejših sodobnih italijanskih grafikov Tona Zancanaro, katerega razstava predstavlja le začetek takih prireditelj oziroma izmenjav med enim izmed svetovnih grafičnih centrov Ljubljano in starodavnimi Benetkami.

Simpatičnega Padovanca spoznavamo tokrat kot črno-belega umetnika, čeprav se še ukvarja z risbo, čopičem, keramiko in litografijo. Vendar pa mu je ravno v kontrastih, ki mu jih nudi grafična umetnost, uspelo na prepričljiv način zažrtati pot, ki jo je mojster nastopil že v težkih dneh 1942. leta in od katere ni nikdar več odstopil: kritičnost do vseh nerealnih pogledov na svet, volja do življenja ter izpoved resnice na jasen in odkrit način. Mojster je prepoznal tri kontinente, žel po vso zaslužen priznanje in se seznanjal z vedno novimi odkritji.

Kot sem že omenil, so razstavljeni njegovi najbolj zgodnji listi, označeni z letnico 1942. Težki časi fašizma in trdega, krutega boja proti vsem mravnim silam so se vtisnili na Zancanarove grafike. V vsej svoji prepričljivosti, v Gibbu, spretno izbranim sinonimu za vso mravnost tega obdobja, je Zancanaru uspelo prikazati na fantastično grotesken, često nadrealen način tragiko, skrito pod krinko navideznega zmagovalstva. Dela kot Obešalniki Gibbi, Gibbo na sprehodu s konjem, Velika gibbovska parada, Uokvirjeni Gibbo, so predstavljala za tisti čas najbolj iskreno izpoved.

Smiselno so na ta ciklus navezani listi iz osvobodilnega boja, čeprav so nastali v letih 1950—1954 kot odmev in strog opomin na neslavno preteklost. Iz dni in dejanj »civilizacije« je mojster imenoval ta svoja dela: obešena trupla partizanov v ospredju v črni belih tehnikah tako kot ozadje (padovanske hiše in cerkve), kjer so križi na cerkvenih stolpih zavzeli nadnaravno velikost kot svetniki, ki jih drže v rokah. Križi dobivajo obliko vojaških križcev — odlikovanj za zločine...

A. BASSIN

Zancanaro Tono — Stare čistilke riža

moji veri, ni lahko prazni kangle s pepelom in premetavati premog; zaradi vsega tega sem se posušil.

— Toda sedaj boš odšel kmalu domov, ali ne? Ne morejo te prej odpustiti, dokler te ne pozdravijo.

— Vrag vedi... nekateri pravijo, da tega sploh ni mogoče pozdraviti.

— Se ti ne zdi delo v kuhinji strašno pust?

— Ni slabše od česa drugega.

— In kaj ti delaš v Parizu?

— Jaz sem v šolskem oddelku.

— Kaj je to?

— Tu so vsi tisti, ki so hoteli študirati na univerzi, pravzaprav tisti, ki jim je to uspelo.

— Srečen sem, da mi vsaj v šolo ni treba še enkrat hoditi.

— No, na svidenje, Fuselli.

— Na svidenje, Andrews.

Fuselli se je obrnil in odšel nazaj k skupini ljudi pri vratih. Andrews je odhitel dalje in ko je zavil za vogal, je za trenutek zagledal Fusellija, kako se je z rokami v žepih in prekritih nog naslonil na zid za vrati barake.

Ko je Andrews stopal mimo vojnega policaja na Gare St. Lazare, je imel roke hladne od strahu. Policaj ga sploh ni pogledal. Ustavil se je na pločniku, polnem ljudi, nedaleč od postaje, in se zagledal v ogledalo neke izločke. Neobrit, s karirasto kapo, pomaknjeno na stran in v hlačah iz bombaževine je izgledal kot mlad delavec, ki je že mesec dni brez dela.

No, obleka res spremeni človeka, je pomislil.

Nasmehnil se je, ko je pomislil, kako bo Walters presenečen, ko ga zagleda pred seboj v tej obleki. Mirno se je sprehajal po Parizu, kjer je v zgodnjem jutru vse

hrumelo in bučalo in se je iz vsake kavarne širil topel vonj kave, v izločkih pekarn pa se je kadil svež kruh. V žepu je imel še tri franke. V neki stranski ulici ga je vonj pražene kave zvalil v majhno kavarno. Ob koncu točilne mize je silovito razpravljalo nekaj mož. Eden od njih je obrnil svoj rdečkast nos z zavilanimi brki proti Andrews in dejal:

Ei, toi, tu vas chômeur le premier mai?

— Jaz že stavljam, — je odvrnil Andrews.

Mož je opazil njegov naglas, ga za trenutek ostro pogledal, potem pa se je z znižanim glasom pridružil razgovoru ostalih. Andrews je popil kavo in zapustil kavarno z razbijačim smehom. Ni se mogel premagati, da od časa do časa ne bi pogledal, če mu kdo sledi. Na vogalu se je ustavil s stisnjenimi pestmi in se za trenutek naslonil na zid neke hiše.

— Ali si izgubil živce? Ali si izgubil živce? — se je vpraševal.

Nenadoma je odkorakal dalje, poln trdne odločnosti, da se ne bo več obrnil. Skušal se je raztrpeti z razmišljanjem o svojih načrtih. Poglejmo, kaj naj stori. Najprej mora oditi v svojo sobo in najti Henslowa in Waltersa. Potem mora obiskati Genevieve. Potem bo delal, delal in v delu pozabil na vse, dokler se vojska ne vrne v Ameriko, tako da na ulicah ne bo več uniform. In kar se tiče bodočnosti — prav briga ga bodočnost.

Ko je zavil okrog vogala v znano ulico, v kateri je stanoval, se je nenadoma nečesa domislil. Kaj pa, če ga pričakuje kak vojni policaj? Jezno je zavrgel to misel in hitro stopil po pločniku. Dohitel je nekega vojaka, ki se je z rokami globoko v žepu in s spuščeni očmi leno majal v isti smeri. Ko bi moral vojaka prehiteti, se je Andrews

nenadoma ustavil in obrnil. Mož je dvignil pogled. Bil je Christfield.

Andrews mu ponudi roko.

Christfield jo je stisnil z veseljem in jo dolgo časa stresal.

— Moj bog, mislil sem, Andy, da si Francoz... Gotovo so te demobilizirali. Ah, to sem vesel...

— Pri moji veri, vesel sem, da izgledam kot Francoz... In ti, Chris, si že dolgo na dopustu?

Na sprednji strani Chrisove uniforme sta manjkala dva gumba. Obraz je imel umazan, in ovijaje so bile pokrite s blatom. Resno je pogledal Andrews v oči in zmajal z glavo.

— Ne, Pobegnil sem iz tiste luknje, Andrews, — je tiho odvrnil.

— Pred koliko časa?

— Od tega je že dva tedna. Vse ti bom povedal, Andrews. Ravno sem se namenil k tebi. Brez prebitve pare sem.

— Denar lahko dobim šele jutri... Tudi jaz sem ubežnik?

— Kaj praviš?

— Nisem demobiliziran. Dovolj mi je vsega. Dezertiral sem.

— Hudiča! Obadva sva storila isto, ali ni to smešno, Andrews. Toda za vraga, zakaj si ti to storil?

— Ah, to je dolga povest. Pojdiva v mojo sobo.

— Morda je kdo v sobi. Si bil kdaj pri Chinku?

— Ne.

— Jaz tam stanujem. In še drugi begunci so tam, Chink ima nekako kavarnico.

— Kje je to?

— Rue de Petit Jardins, številka 8.

— In kje je to?

— Zadaš za tistim vrtom z živalmi.

— Veš kaj, jutri te lahko tam poiščem in prinesem denar.

— Čakal te bom, Andrews, ob devetih. To je kréma. Brez mene ne boš mogel priti vanjo; fantje se civilov precej bojijo.

— Mislim, da ni nobene nevarnosti, če grem sedaj v svojo sobo.

— Jaz pa jo bom odkuril od tod.

— Toda, Chris, kako to, da si dezertiral?

— Sam ne vem... Tvoj naslov mi je dal neko iz pariškega oddeska.

— Čuj, Chris, so mu kaj povedali o meni?

— Niso, ničesar.

— Čudno... V redu Chris, jutri bom tam, če bom le našel kraj.

— Toda fant, priti moraš na vsak način.

— Ne boj se, oglašil se bom, — je smehljaje odvrnil Andrews.

Nevzorno sta si segla v roke.

— Čuj, Andrews — pravi Christfield, še vedno držeč Andrewsovo roko. — Dezertiral sem zaradi nekega narednika... Vrag vzemi vse skupaj; zadnje dneve se neprestano mučim s tem... Nek narednik ve.

— O čem pa govoriš?

— Pripovedoval sem ti, o Andersonu... Vem, Andrews, da nisi tega nikomur govoril.

— Christfield je izpustil Andrewsovo roko in ga pogledal v obraz z nepričakovano posebnim pogledom. Potem je s stisnjenimi zobmi nadaljeval: — Prisegam ti pri bogu, da razen tebi, nisem tega nikomur povedal... Samo narednik v četi D ve.

— Za božjo voljo, Chris, ne izgubljal tako živcev.

— Nisem izgubil živcev, povem ti pa, da tisti možakar ve. Christfieldov glas je postal močnejši in nenadoma piskajoč.

— Čuj, Chris, tu na cesti ne moreva kar tako stati, in se pogovarjati. Nevarno je.

— Toda morda mi boš lahko povedal, kaj naj storim. Razmisli, Andrews. Morda se boš do jutri domislil, kaj bi lahko storila... Na svidenje.

Christfield je naglo odšel. Andrews je za trenutek gledal za njim, potem pa se je preko dvorišča napotil v hišo, kjer je bila njegova soba.

Na začetku stopnišča ga je presenetil glas neke starke.

Mais, monsieur, Andrews, que avez vous l'air étrange; kako smešni izgledate v tej obleki.

Vrataleca se mu je smehljala iz svoje sobice poleg stopnic. Sedela je s črnim šalom okrog glave in pleča. Drobna starica, s kljukastim plitkim nosom in očmi, pogreženimi v jamice, polne drobnih gubic, kakor da bi bile opčje.

— Da, v mestu, kjer sem bil demobiliziran, nisem mogel najti ničesar drugega. — Je izječljal Andrews.

— Oh, demobiliziran ste, ali ne? Zato vas ni bilo toliko časa. Monsieur Walters je dejal, da ne ve, kje ste... Boljše je tako, ali ne.

— Da, — je odvrnil Andrews in se pričel vzpenjati po stopnicah.

— Monsieur Walters je v sobi, — je starika še kar naprej govorila za njim, — in prišli ste ravno za prvi maj.

— Ah, da, stavka, — je odvrnil Andrews in se ustavil sredi stopnišča.

— Strašno bo, je dejala stara žena. Upam, da ne boste odšli ven. Mladi ljudje tako lahko zaidejo v težave. Ah, in vsi vaši prijatelji so bili tako v skrbeh, ker vas toliko časa ni bilo.

— Ali res? — je dejal Andrews. Spet se je pričel vzpenjati po stopnicah.

— Au revoir, Monsieur.

— Au revoir, Madame.

(Nadaljevanje s prejšnje strani)

Usta klenile pri vstopu in cvet v Mahničevi dogmatični estetiki (prim. Andrej Mahnič, Dvanajst. večerov. 1. pogovori doktorja Junija z mladim prijateljem. Slovenec 1884, 7. novembra — 12. dec., 257-286 in Dvanajstim večerom dodatek, Slovenec 1884, 18. dec. — 31. dec., 291-300). Seveda je imelo drugo gledanje v zgodovini slovenske književnosti več predstavnikov kot pa prvo; umetniki in kritiki te smeri so bili deležni več trenutne slave, ker je njihovo delo večkrat ustrezalo dnevnim potrebam.

In med katoliškimi kritiki tega časa so veljali literarnoteoretični nazori, ki jim je bila temelj Mahničeva estetika: leposlovje naj bo pozitivno krščansko in idejno, pesnik naj upodablja vzore, junake za posnemanje! Kar se ni prilagalo tej dogmi, so enoglasno obsodili. Slovenski liberalizem pa je bil politično nejasno opredeljen in se je v kritiki izživljal le z neprestanimi boji s klerikalnimi recenzenti. Bil je brez trdne osnove in je vedel le to, da mora tam, kjer klerikalci pravijo da, reči ne in obratno. Poleg tega je bila vsa tedanja kritika otrok realizma in naturalizma, ki sta jo izučila sebi v prid. Zato sploh ni bila, kolikor tudi ni hotela, zmožna razumeti Cankarjeve umetnosti. Potemtakem je bila prva naloga tedanjega celotnega kritičnega aparata negativno oceniti dramo, ki ni ustrezala njegovim merilom, na kakršenkoli način, tudi z neumetniškimi sredstvi. Eno takšnih je banaliziranje dramske vsebine in ideje ter kategorično odrekanje umetniške vrednosti. To nelerarno, a večkrat uporabljeno metodo pri Slovincih, je kritika dodobra izrabila.

Osnovni stališči kritike je takoj po izidu drame intoniralo dvojce ocen, v Domu in svetu ter v Ljubljanskem Zvonu, ki sta bili diametralno nasprotni.

Leopold Lenarc je v Domu in svetu (1910, 2, 92-93) odrekel Hlapcem kakršnokoli vrednost. Z nelerarno kritično metodo je popolnoma zdelal dramo in jo označil kot sintezo Cankarjevih pisateljskih slabosti. V tej oceni, ki je naveden pamflet, je mimo odrekanja umetniških kvalitiet skrita še politična ost, za katero se zdi, da je bila dominsvetovcu orožje. Vse problem Hlapcev je namreč reduciriral na učiteljski problem, ki je bil ob izidu drame zelo aktualen. Izval je učiteljsvo, ki je bilo že tako sredi strankarskih bojev, ga nahujskal k reakciji in še k večjemu medsebojnemu obračunavanju.

Zvonov kritik Dolar (1910, 2, 115-116) pa je nasprotno ugotavljal, da se je Cankar v najnovejšem delu poboljšal v dramski zgradbi. Opozoril pa je, da se je »spravil na domačo, pristno slovensko politiko,« ki je kočljivo polje in da bodo gledali dramo kot Za narodov blagor skozi politične naočnike in kazali drug na drugega.

Obe oceni, ki sta bili napisani neodvisno druga od druge, sta povzročili vrsto člankov, ki so v polemičnem tonu branili osnovni stališči.

Kmalu se je oglašil anonimni Narodov kritik (Slovenski Narod 1910, 29, 7. febr. 1-2), ki je potrdil sodobnost drame, vendar se ni strinjal z njo, ker je z enakimi udarci bicala obe vodilni stranki. Ta medla ocena, ki izpričuje rahlo užajenost in neopredeljenost, v bistvu pa je odklonila ali vsaj neprijazna, je tudi podobna takratnega stanja pri Slovenskem Narodu, ki so ga vodili takšni ljudje, kakor je bil urednik Miroslav Malovrh.

Ze v začetku februarja je na Lenardov apel v Domu in svetu sklicala ljubljanska podružnica Slovenske zveze sestank slovenskega krščanskega učiteljstva, na katerem so sestavili protest zoper Hlapce in ga objavili v Slovenscu (1910, 32, 10. febr. 2). Z dominsvetovsko terminologijo so obsodili dramo predvsem z idejnega stališča. Ker pa so zaslužili, da ima neko književno delo kljub temu, da je nekomu idejno nasprotno, trajno vrednost, če je napisano umetniško, so poskušali uničiti dramo tudi v tem pogledu.

Rdeči prapor je nekaj dni potem (1910, 19, 15. febr. 2) dramo načelno sprejel kot klavno podobo slovenskih razmer, ne da bi kakorkoli utemeljil sodbo o njeni umetniški vrednosti.

Po tem spopadu kritikov se je oglašil Učiteljski tovariš (1910, 7, 18. febr. 1-2) kot tiskovni zastopnik slovenskega liberalnega učiteljstva. Njegov kritik je v analizi drame videl le učiteljska vprašanja in je Hlapce nekritično sprejel. Uredništvo Učiteljskega tovariša se s kritikom ni popolnoma strinjalo, kar moremo sklepati po članku, objavljenem v isti številki (»Ali ni nobene oblasti, ki bi branila učiteljstvo pred takim napadom?« — članek je napisan zoper Hlapce). Tudi ta članek je le dobesečno razlagal dramo. Delno je to umljivo. Tedaj so bili okrog slabega učiteljskega položaja ostri spopadi med liberalnimi in klerikalnim učiteljstvom v dnevnem tisku. Učiteljski tovariš je 14. januarja 1910 v uvodniku Sedanje kazensko premeščanje — zgoreni smoter, prikazal premeščanje učiteljev »v kak samotni, zapuščen kraj.« Takšnih primerov je bilo več, »posebno v novejši dobi, tedaj za vladanja vsestranske pravice in demokracije S. L. S. In motivi tem premeštitvam? Navadno politični. Trd neupogojen hrbet v prepričanju in načelih. Zamera pri župniku, pri kaplanu ali celo pri vašem občinskem odborniku...« Tako in podobno pisanje je napolnjevalo tedanje časopise vsak dan (prim. uvodnik UT, 21. jan. 1910 in sploh pisanje obeh vodilnih slovenskih političnih dnevnikov: Slovenca in Slovenskega Naroda). To stanje je bilo zelo boleče in zato se je mimo tekočega strankarskega boja vrtela vsa kritika Hlapcev le okrog učiteljskega problema.

Slovenec je po tem viharju postal bolj prefinjen in se je spotal le ob umetniško vrednost drame (1910, 45, 25. febr. 2). Ta metoda se mu je zdelo močnejša od političnega zmerjanja.

Zadnji, ki se je oglašil v tej polemiki, je bil Albin Prepeluh v Naših zapisnikih (1910, 4, 123). Poleg Dolarja je bil tudi edini ocenjevalec, ki se je dvignil nad strankarsko občutljivost in spoznal življenjsko resničnost in vrednost drame.

Vsa kritika Hlapcev, razen zadnje in delno Zvonove, je imela dnevno-pragmatičen značaj, nekaj tudi impresionističnega, vendar je kritikov osebni okus pri tem inspiriral strankarski program. To pisarjenje je Cankarja osebno močno prizadelo, vendar ni omajalo njegove umetniške osebnosti. Cankarjeva moč se je izkazala v tem, da je takoj zatem napisal svojo veliko umetniško izpoved, Belo krizantemo, ki ji je bila povod tudi ta polemika in v kateri je izrazil vero »v slovensko publiko, prepričanje o njeni dojemljivosti za umetnost« (Dušan Pirjevec; študija Bela krizantema v knjigi Ivan Cankar: Bela krizantema, DZS 1951, 94) in globoko zaničevanje tej pritični literarnopolitični polemiki.

(Se nadaljuje)

Začetni koraki

NEDAVNO USTANOVLJENA ZVEZA ŠTUDENTSKIH ŠPORTNIH ORGANIZACIJ PRIREDI 17. MARCA PRVENSTVO POSAMEZNIKOV IN EKIP V NAMIZNEM TENISU

Prilaskovati je, da bo prvenstvo posameznikov in ekip v namiznem tenisu za leto 1959 preseglo vsa dosedanja, saj bo priključil v času, ko je ta športna panoga v polnem tekmovalnem razmahu. In ne le to. V preteklem letu se je ta panoga močno razvila na posameznih združenjih in v domovih, kar še posebno dokazuje prvenstvo študentov pravne fakultete, na katerem je sodelovalo 36 kolegov. Prav tako množično in kvalitetno je delo igralcev v Akademskem kolegiju, ki hranijo že lepo vrsto športnih trofej.

Tudi prvenstvo v preteklem letu ni bila nepomembna organizacija in manifestacija študentskega športa, vendar želimo, da bi bilo letošnje prvenstvo bolj množično in da bi na njem sodelovale tudi študentke.

Podobno kot prejšnja leta bo tudi letos prvenstvo v dveh skupinah. V prvi bodo nastopili aktivni tekmovalci in vsi tisti, ki bodo želeli nastopiti v konkurenci najboljših. V drugi skupini pa bodo tekmovali študentje, ki niso aktivni igralci namiznega tenisa. Tako nam bo uspelo na prvenstvu zbrati vse kvalitetne igralce, zadoščeno pa bo tudi naši glavni težnji — množičnosti.

Letošnje prvenstvo bo lahko zelo zanimivo in celo »mala re-priza« slovenskega prvenstva.

Za to nam jamčijo Bojan KERN, lankoletni prvak, da-je KOCIJAN, VRANIC, TIGERMAN, SVETEK, PIRC, PLUT, MEDIC, TOMAZIC, JAMBREK in skoro cela ekipa Fužinarja z Raven. Ne smemo pa pozabiti na številne druge tekmovalce ki vsa zadnja leta uspešno tekmujejo z najboljšimi in so poskrbeli že za marsikatero presenečenje. Tu so še študentke PLUT, ZRATH, DOLENC, TERAN in druge, za katere upamo, da bodo nastopile.

Ni manj ne bo zanimivo tekmovalcev ekip. Pravniki v postavi: KOCIJAN, TIGERMAN, JAMBREK, GORINŠEK bodo v slučaju ponovne zmage osvojili prehodni pokal v trajno last. Vendar bo letoš ohraniti prvo mesto mnogo težje kot prejšnja leta, saj so tu še močne ekipe ekonomistov s TOMAZIČEM, SVOLJŠAKOM, LEVSTIKOM, AVPRIHOM, MAKLINOM, PRELOGOM IN MEDICEM (kač-dve ekipi), rudarjev z VRANICEM in dvema gobašema MLEKUŽEM in MATANOVIČEM, gozdarjev — KERN, kemikov — PLUT, ZUMER, medicincev — FERLUGA in še mnogih drugih fakultet.

Vsekakor bo letošnje prvenstvo vsaj kar zadeva množičnost, ponovna preizkušnja organizacijskih sposobnosti združenj. Upamo, da se bodo letos bolj zavzela in poslala na tekmovalce vse študente in študentke, ki igrajo namizni tenis.

Prvenstvo posameznikov in

ekip bo 17. marca s pričetkom ob sedmi uri v stekleni dvorani ZNTK v Ljubljani. Prav bi bilo, da bi združenja čim prej stopila v stik z organizatorjem Zveze študentskih športnih organizacij, ki je prav za letošnje prvenstvo, katero naj bo res množično, pripravila vrsto nagrad in praktičnih daril za ekipe.

Kdo se bo bolje izvlekel

ZIMSKE IGRE ŠTUDENTOV V AVSTRIJI

V pomanjkanju snega

Kot smo že pisali, je bilo v drugi polovici februarja svetovno študentsko prvenstvo v smučanju v avstrijskem smučarskem centru Zeelu am See. Skrb za sestavo reprezentance je bila poverjena naši študentski športni zvezi. Zal ta svojih obveznosti ni mogla izvršiti v celoti, ker za to nima zadostnih sredstev. Seveda se s tem zmanjša tudi pomen take pooblastitve. Na tekmovalce so odšli dva tekača Jeršič in Verk, alpski smučar Tomaž Jamnik in skakalec Oman. Tem sta se pridružila v Avstriji še skakalec Rojina in Gorjanc.

Za to tekmovalce lahko rečemo, da je bilo v primerjavi s prejšnjimi precej slabše obiskano. Nastopilo je vsega sedem držav in še od teh dve le simbolično. Pogrešali smo predvsem predstavnike vzhodne Evrope, za katere vemo, da pripadajo vrhu evropske smučarske elite. Kljub temu pa je bilo tekmovalstvo kvalitetno in borba za posamezna mesta ostre.

Kljub izredno slabim snežnim razmeram je uspelo predstavljenemu tekmovalcu Avstrijski študentski zvezi ob pomoči smučarskih klubov izvesti tekmovalstvo od začetka do konca v redu.

Naš edini tekmovalcev v alpskih disciplinah se je na tekmovalstvo uvrstil nekako v zlato sredino, vendar pa bi s tem tehničnem znanjem lahko mnogo bolje zastopal naše barve, če bi imel boljšo opremo in še kakšnega tovariša na startu. Vsa, ki je že kdaj tekmoval, bo potrdila, da ni prijetno, če na kakem večjem tekmovalstvu v tujini nastopaš sam. In tako je Tomaž prikrmaril v slalomu na 16. mesto, v veleslalomu, kjer je padel, na 22. mesto in v smuku na 22. mesto. Prav v smuku so povedali očitno, da so bile njegove smuči mnogo počasnejše od drugih.

Tako so nam ostali za tolažbo samo še skakalci, ki so svo-

Jasno, da smo nestrpno pričakovali novic s tega tekmovalstva. Toda šele po vrnitvi naših smučarjev smo lahko izvedeli kaj več zanimivega. Prav z ozirom na to, ker letoš niso nastopili tekmovalci vzhodnoevropskih držav, smo pričakovali od nekaterih naših tekmovalcev nekaj več. To velja brez dvoma za naša tekača, ki sta oba tekla pod svojimi zmoglostmi in bi ob normalnih pogojih morala biti brez dvoma na boljših mestih. Seveda so tudi tekmovalci samo ljudje in imajo včasih boljše, včasih slabše dneve. Jeršič je zasedel 12. mesto, Verk pa 15. Obema želimo, da bi se na prihodnjih tekmah v Zakopanah kar najbolje uveljavila.

Naš edini tekmovalcev v alpskih disciplinah se je na tekmovalstvo uvrstil nekako v zlato sredino, vendar pa bi s tem tehničnem znanjem lahko mnogo bolje zastopal naše barve, če bi imel boljšo opremo in še kakšnega tovariša na startu. Vsa, ki je že kdaj tekmoval, bo potrdila, da ni prijetno, če na kakem večjem tekmovalstvu v tujini nastopaš sam. In tako je Tomaž prikrmaril v slalomu na 16. mesto, v veleslalomu, kjer je padel, na 22. mesto in v smuku na 22. mesto. Prav v smuku so povedali očitno, da so bile njegove smuči mnogo počasnejše od drugih.

Tako so nam ostali za tolažbo samo še skakalci, ki so svo-

je delo res odlično opravili. Povedati sicer moram, da niso imeli posebno težkega dela, pokazali pa so tako dovršene skoke, da bi tudi ob močnejši konkurenci ne bilo bistvenih sprememb. Tako se je prvič zgodilo, da so vse tri kolajne v eni disciplini odšle v Jugoslavijo.

In kaj bi rekli ob koncu o tem in podobnih tekmovalstvih?

Tako pomembnim tekmovalstvom posvečamo vse premalo pozornosti. V vsakodnevni borbi za sredstva pozabljamo, da moramo vsaj nekoliko skrbeti tudi za našo vrhunsko smučarje, ki že tako nimajo pravega kontakta s tujimi tekmovalci in prihajajo s strahom na velika tekmovalstva. Saj nimajo niti osnovnih pogojev za tekmovalstva — zadostnega treninga. V bodoče bi želeli, da bi se tudi zimskih tekmovalcev udeleževali s kompletnimi ekipami, kar bi brez dvoma vplivalo na končni izid takih tekmovalstev, seveda v našo korist. Kar spominja se našo izjavo, ki jo predlagamo v številu naših tekmovalcev na zimskih igrah v Badgasteinu, Chamonixu, Jahorini in Oberrammergau-u. Od povsod so prihajali naši smučarji z lepimi uspehi in zakaj jih sedaj potiskamo ob stran, ko bi se posebno potrebovali pomoči? Tako ne bomo okrepili naših smučarskih vrst in ne bomo pomagali našemu nacionalnemu športu na zeleno vejo.

Tudi dekleta so gibčna — prizor s turnirja republik v Ljubljani

DELO ZVEZE ŠTUDENTSKIH ŠPORTNIH ORGANIZACIJ

Prve naloge

VSE NAŠE prizadevanje urediti in predvsem pospešiti sedanje športno udejstvovanje bo gotovo ostalo brez vidnih rezultatov, če v športno in telesno vzgojno dejavnost ne bodo posegla združenja — osnovne celice vseh študentskih manifestacij in prizadevanj. Lahko trdimo, da ravno združenja doslej niso znala pristopiti k športnemu programu študentov, ali pa so menila, da je šport v študentskem in splošnem družbenem življenju tako daleč na dnu lestvice poganj in funkcij, da ne kaže tritati sil za dejavnost, ki je na združenjih in med študenti po svojem pomenu daleč za mednarodno problematiko — praksami, socialno ekonomskimi in študijskimi vprašanji, kot res pomembnimi.

NI ODVEČ vnovič, kratko in odločno zavrniti tako miselnost in povedati, da tako ni prav. Prav sedaj, ko stopa v veljavo zakon o univerzi in ko nas bodo njegove določbe prisilile k temeljitemu pospešenemu študiju je prav, da posvetimo športni vzgoji več pozornosti in dosežemo, da ne bodo kolegi po končanem študiju zgolj strokovnjaki, ki ne bodo imeli toliko fizičnih sposobnosti, da bodo vse svoje znanje in strokovnost temeljito izrabljali v korist razvoja naše družbe.

CE SE teh nalog zavedamo, če jih pojmujejo tako, potem nas ne sme nič ovirati, da v našem pojmovanju in hotenju stopimo korak naprej, da storimo v športnem in telesnem vzgojnem gibanju na univerzi preokret, ne le miseln, ampak tudi stvarni in vsebinski, v katerem bodo osnovne celice našega dela v organizaciji — združenja, postala dejanski nosilec, organizator in usmerjevalec športnega dela.

PRVA in glavna naloga v zaporedju takega hotenja je ustanavljanje OSNOVNIH ŠPORTNIH ORGANIZACIJ, to je aktiviranje študentov po posameznih združenjih. Združenja oziroma osnovne športne organizacije ali ŠPORTNI ODBORI, kot jih kaže imenovati, morajo dejansko postati nosilci športnega življenja, njegovi usmerjevalci, ker vedo, kakšne so potrebe in možnosti športnega dela in udejstvovanja in agitatorji, ker so najbližji študentskim množicam, torej aktivni elementi v športni in telesni vzgojni politiki in dejavnosti študentov.

Študentska smučarska reprezentanca odpotovala v Zakopane

Pred dnevi je jugoslovanska študentska reprezentanca odpotovala na mednarodno študentsko smučarsko prvenstvo Poljske. Zveza študentskih športnih organizacij Jugoslavije je vnovič (po pripravih reprezentance za svetovno študentsko smučarsko prvenstvo) pooblastila Zvezo študentskih športnih organizacij naše univerze, da določi ekipo tekmovalcev in skrbi za pripravo vseh kandidatov.

Zveza študentskih športnih organizacij Ljubljana je določila ekipo, ki jo sestavljajo: alpski smučarji LAKOTA, JAMNIK, SARC, tekač JERSIČ in VERG ter skakalec OMAN. Vodja ekipe je član strokovne komisije za smučanje pri Zvezi študentskih športnih organizacij tov. Reichman.

Vsi tekmovalci, ki so določeni v reprezentanco, so prav v poslednjem času dokazali, da zaslužijo mesto v študentski reprezentanci. Oman je pred nedavnim v Zelu am See osvojil svetovno študentsko prvenstvo v skokih, Lakota na državnem prvenstvu v alpskih disciplinah prvo mesto v kombinaciji, Jamnik tretje v slalomu, tekač Jeršič pa četirto mesto na republiškem prvenstvu v teku za znanimi tekmovalci Hlebanjo, P. večim in Seljakom.

Prav gotovo lahko pričakujemo, da bodo naši najboljši študentje-smučarji v Zakopanah uspešno startali.

Basim A.

Še enkrat smučarji na belih poljanah

Kljub neugodni zimi, ki nas je obiskala letos ne samo v dolini, ampak tudi v našem smučarskem centru v Kranjski gori, so naši smučarski delavci sklenili, da ne odstopijo od začrtane poti. Svoj program hočejo izvesti v celoti, kar je vsekakor hvale vredno. Naše smučarje bodo popeljali v svet Sorice, ki ga kaj malo poznamo, a so ga letos smučarji že spoznali, ko potujejo iz kraja v kraj za snegom kot nomadi. Pravijo, da bodo tam pripravili progo, na kateri naj bi se pomerili za prvenstvo ljubljanske univerze. Prepričani smo, da se bodo študentje temu vabilu v polnem številu odzvali, saj pripravila Akademski smučarski klub že za prihodnjo nedeljo tradicionalno mednarodno prvenstvo ljubljanske univerze, tokrat za sprejembo na smučiških Vršičah.

Tako bomo imeli zopet priložnost videti naše najboljše

smučarje v borbi z nekaterimi odličnimi tekmovalci iz tujine, ki so že poslal svoje prijave za tekmovalce. Za gotovo so obljubili svojo udeležbo tekmovalci iz Graza, Dunaja in francoskega Grenoble. Upamo pa, da bomo lahko videli v naši sredi tudi kakšnega Poljaka. Naša reprezentanca je namreč pred nekaj dnevi odpotovala na Poljsko na tekme študentov v Zakopane in želimo, da bi tudi

Poljaki poslali na naše tekme nekaj zastopnikov.

Zato opozarjamo vse smučarje-tekmovalce, kakor tudi ljubitelje smučanja, da se pravočasno prijavijo za tekmovalce ali za izlet. V vsakem pogledu se jim obeta velik športni užitek, ki ga je vredno izkoristiti. Na svidenje v Sorici in teden kasneje na Vršičah, kjer bomo bodrili naše najboljše predstavnike v plemeniti borbi!

Tekmovalstvo judoistov

V nedeljo, 15. februarja, je bilo v dvorani na Miklošičevi c. 5a tekmovalstvo judoistov, ki ga je organiziral AJK Olympia. Nastopile so 4 ekipe: Triglav iz Kranja, B ekipa ZTAK Ljubljana ter A in B moštvo Olympia.

V prvem delu tekmovalstva sta nastopili ekipi Triglava in Olympia B. Triglav je srečanje zanesljivo odločil v svojo korist z rezultatom 10:2. Nato sta se pomerili Ljubljana B in Olympia A. Tekmovalci Olympia so zmagali s 7:5. V drugem delu tekmovalstva pa sta najprej nastopili obe premagani ekipi v borbi za 3. mesto. Judoisti Ljubljane B so bili uspešnejši in premagali B moštvo Olympia ter se tako uvrstili na 3. mesto. V zadnjem dvoboju sta nastopila na bližnje Triglav in Olympia A. Po razburjavih borbah je zmagala Olympia A s 7:5 in tako osvojila prvo mesto.

V prvem delu tekmovalstva je bilo opaziti pri vseh tekmovalcih pretirano opreznost, proti koncu pa so bile borbe vedno živahnije. Zanimivo je, da so bile najboljše borbe med tekmovalci, ki niso bili izenačeni po pasovih. Gledalci so se ogreli prav pri teh borbah.

Tekmovalstvo je v glavnem potekalo v redu. Izkazalo se je, da je bil prostor premajhen, tako za tekmovalce same, ki so se večkrat znašli med stoli, kot

tudi za gledalce, ki so se komaj prerinili v tesno dvorano. Tudi v bodoče bi priporočali organizatorjem izvedbo podobnih tekmovalstev zaradi popularizacije judo športa. Morda bi bilo dobro gledalcem pojasnjevati posamezne faze borbe na blazinah, kajti opaziti je bilo, da oni gledalci, ki so si privrli ogleдали tako tekmovalstvo, niso povsem razumeli sodnikovih odločitev.

Vsekakor pa je tekmovalstvo uspelo in pokazalo, da judoisti Olympia pridno delajo. Ob tem jim želimo pri nadaljnjem delu še mnogo uspeha.

mac

Zadnje vesti

Od prirediteljev smučarskega prvenstva univerze v Ljubljani smo izvedeli, da se je za to tekmovalstvo prijavilo do sedaj že 120 študentov. Kaže pa, da se bo »število še povečalo, kar je odvisno predvsem od vremena.

Pripravljalni odbor III. pohoda »Ob žici okupirane Ljubljane« je že na delu. Izdali so razpis za tekmovalstvo in upamo, da bo tudi letos tako dobro uspelo kot lani.

ŠPORT IN NEMŠKI ŠTUDENTJE

»Nemci imajo vse urejeno in organizirano, od električne cestne železnice do nove vojske.« Tako nekako posredujejo svoje utise inozemski »praktikanti« Skoraj res te premočijo, če ne preizkusiš in vidiš tsega na lastne oči. Ni moj namen, da bi pisal o Münchenskem tramvaju, ki kot rajni ljubljanski neumniki deli sunke naprej in nazaj, niti o visokih, komajda doraslih oficirjih. Imel sem namreč priložnost, da sem se zapletel v pogovor s frankfurtskim kolegom, študentom klasične filologije, sicer aktivnim športnikom-plavalcem. Med pogovorom sta kmalu zšla na področje telesne kulture in njene razširjenosti med nemškimi študenti.

»Čudil se boš, ko ti povem, da sem med vsemi člani našega plavalnega kluba (ki jih je okoli 120 aktivnih) edini predstavnik visokošolske mladine. To pa je za naše pojme popolnoma razumljivo: tu so vsi športni klubi ustanovljeni izključno le na privatno iniciativno. Razumel sem, da more taka iniciativa izvirati le iz polnega žepa kakšnega, za šport navdušenega industrialca. Tako zavisi dejavnost takega kluba izključno le od finančne pomoči posameznikov, nikakor pa ne od države, ki se skoraj vedno postavi na stališče nevmešavanja. Razumljivo je, da imajo na tak način klubi v posesti lastna igrišča in športne prostore, kjer privrežajo tudi družabne prireditve ali imajo celo svoje lastne restavracije.

»To je pač edina rešitev«, je nadaljeval Joachim — čeprav nam to vedno ne zadostuje. Tako se zgodi, da morajo športniki sami (ne glede na visoko članarino) kriti del stroškov v zvezi s tekmovalnim

izven domačega kraja. No, lahko si misliš, da so študentovski žepi prazni, kot polni in posledica tega je...

»Kako pa gledajo na to merodajni krogi na univerzi, kaj ni nobenega študentskega športnega društva, ki bi vključeval v svojih vrstah aktivne športnike?»

»Zal ni podobne ustanove nikjer. Tudi ni povsod tako lepih telovadnic kot so v Mainz-u, ali še kod drugje. Na univerzah ne poznamo nobenih obveznih telesno vzgojnih ur, ki bi se jih udeleževala vsa študentska mladina. Na moji (frankfurtski) univerzi je vse športno življenje postavljeno izključno na prostovoljno osnovi. Imamo nekaj igrišč za košarko, zlasti pa še za rokomet, ki je zelo priljubljen in so temu primerno tudi tekme dobro obiskane. Nalogo našega športnega društva ima pri nas ADHSV (Allgemeiner Deutscher Hochschul-Sportverein), ki ga sestavljajo predstavniki vseh nemških univerz. Ta od-

bor določi na začetku leta koledar študentskih športnih tekmovalstev. Študentski predstavniki pa potem na svojih univerzah izberejo posamezne, že znane športnike-tekmovalce in sestavijo univerzitetne reprezentance. Vse to se vrši šele neposredno pred tekmovalstvom; glede na to ne more biti govora o kakšni množičnosti in zainteresiranosti za njen razvoj. Lahko pa trdimo, da je že veliko študentov zastopalo tudi državne barve, tako na primer hokejsko olimpijsko moštvo, ki so ga sestavljali skoraj sami visokošolci. Mednarodne stike je do sedaj vzpostavila na svojo roko le darmstadtska univerza, in sicer s plavalci, barcelonskimi kolegi. Pač pa se nemška študentska reprezentanca redno udeležuje študentskih svetovnih prvenstev.

Končno me je zanimala še problem telesno vzgojnega kadra. Dobil sem zanimiv odgovor: »Skoraj na vsaki univerzi deluje v okviru filozofske fakultete institut za telesno kulturo, kjer se vzgaja ta kader. Splošni študij traja šest semestrov, nato imajo študentje možnost, da se specializirajo za določen šport in postanejo po diplomu profesionalni trenerji. V kolikor pa dokončajo študij še in kakem drugem oddelku filozofske fakultete, lahko poučujejo telesno vzgojo na gimnazijah in drugih šolah. Brez diplome na nekem filozofskem oddelku pa ne smejo poučevati niti v osnovnih šolah.

Basim A.

Zgodba o Janezu Puški, o porednem pismonoši Petru, o prelepi Miški in 333 pismih

Nekomu v posvetilo in opomin

V deželo je prišla jesen, dnevi so postali krajši in jutra hladnejša, večeri so pripeli na temno kupolo noči celo vrsto novih zvezd, opoldansko sonce je vrglo poševne sence preko poti in steza. Na postajah križem po deželi, po mestih in v daljnjih vaseh so dekleta zapela žalostno pesem o žarečih jabolkah in hruskah in o svojih dragih, ki se odpravljajo na pot. Žalostni zvoki so spremljali fante na njihovi poti do železne ceste, ki jih je kot hudournik naglo in neumljeno trgala od rodniht kat, iz dragih objemov, in jih odnašala kdo ve kam v sivi svet.

Pravzaprav je bil ves ta uvod odveč, lahko bi vam tudi brez njega začel pripovedovati zgodbo iz današnjih dni, zgodbo, ki je malce žalostna, malce hudomušna — a predvsem poučna! Beseda bo o pismonoši Petru, o Janezu Puški in o njegovi nad vse ljubljeni ženci Miški. Predno začnem pripovedovati vse lepo po vrsti, kakor sem slišal in si zapomnil, naj predstavim našo trojico, ki nastopa v veselozalostnem »trikotniku«.

Pismonoša Peter je bil dobrodušen in prijeten nepridiprav, ki je imel prost vstop v vsako hišo, poznal je vse navade gospodinj in navdičice gospodinjic, vedel je za vse jelene, o katerih so sanjali in lagali stari možaki in gospodje srednjih let, poznal je vrednost in prednosti vseh koles in motorjev, s katerimi so se vozili frkolinji in mladeniči. Skratka, poznal je vse ljudi v svojem okrožju kot pozna prešušnica svoje pribočnike.

Janez Puška je bil visok, mlad in lep. Bil je poln vere, volje in hotenja, pravi Adam naših dni, ki si je sam ustvaril svoj raj — na zemlji! — v drugem nadstropju novogradnje. Vanj si je pripeljal ženko Miško in ji poklanjal kilometre pozornosti in tone ljubeznivosti. Pri tem ni vedel ne za drevesa preležanjske, ne za grešna jabolka na njih, ni poznal ne kač in ne peklensčkov, ki kar mrgole vsepozvdo po svetu.

In kaj naj povem o Miški? Bila je lep in prelep cvet z domačih trat, ki še ni prav vzcvetel in se razrasel...

Zgodba se prične tistega jesenskega dne, ko si je Janez Puška nadejal na rame težak lesen kovček in se odpravil iz svojega paradiza v širni svet. Zajokala je za njim prelepa Miška v osamelem raju, zajokala je in zablajala, da so sosedje za tenkimi stenami obmolknili.

Tako se je pričelo... Tri dni potem je prišel k Miški na obisk pismonoša Peter. Pravzaprav to ni bil obisk, le pismo je zataknil za vrata in pozvonil. Ne da bi se ozrl, je odstopil v naslednje nadstropje. Ni videl, kako so se vrata tihodrdila, kako so drobne bele roke pobrale pismo, kako so še vedno zardele oči pogledale po hodniku. In naslednji dan spet, in še, dan za dnem... Ko je nesel sedmo pismo zapored k istim vratom, se je v njem vzbudila radovednost, hotel je videti in spoznati tisto srečno bitje, ki vsak dan dobiva pisma z isto pisavo in iz istega kraja!

Njegovo poredno srce se je kar opoteklo, ko je naslednji dan skrivaj izza ogla na hodniku povohnil za neznanako. Naslednje dni ni poredni Peter razmišljal o ničemer drugem kot samo o tem, kako naj nastavi zanko ali zasedo prelestni lepotic, ki prebiva za vrati v drugem nadstropju.

Osmo, deveto, deseto pismo. Enajstega dne se je Peter skrbno obril, skratil svojo postar sko obleko in korajžno pozvonil. Miška je odprla, presenečeno obstala in s pogledom iskala pismo, ki ga ni bilo v pismonošinih rokah. »Ni, mlada gospa!« je dejal poredni Peter. »Tako sem se že navadil hoditi sem

Cas je mineval in Janez Puška ni nehal pisati pism, pismonoša Peter pa jih ni nehal nositi vsak dan do vrat prelestne Miške, ki prebiva v samotnem raju v drugem nadstropju. Miška jih ni nehal brati in nanje odgovarjati. Vse je torej potekalo tako, kot si je človek lahko samo želel.

Pretekli so potoki dnevov, reke tednov, nastajala so jazeera mesecev. In kot drobne kaplje, ki venomer in venomer kapljajo, načno se tako trd grgiti tako je tudi... Ko je pismonoša prinesel petdeseto pismo, ga je Miška pogostila ob vratih s kozarčkom hruskovca, ko je prispelo stoto pismo ga je povabila v svoj paradiz in popila sta skodelico čaja. Pismonoša Peter je bil ob prihodu stopetdesetega pisma že stalni in dragi gost v domu prelepe Miške. Vsako dopoldne sta poseдела ob skodelici čaja, pokramljala sta včasih za pol urice, včasih tudi več. Peter ji je pripovedoval šaljive zgodbe o pismonošah in pošti. Miška se je zvonko smejala in pripovedovala pismonoši o svojem Janezu, o lepih stvarih, ki jih piše v svojih pismih, včasih mu je tudi prebrala kak lep in kratkotek odloemek...

Tako je Janez Puška, kakor bi rekli po domače, prišel iz dežja pod kap. V njegovem toplem raju, v drugem nadstropju je vse bolj pogosto gostoval poredni pismonoša. Janez seveda tega ni vedel in ne izvedel, zato ni nehal pisati pism svojemu dragi Miški. Ona mu je odgovarjala zvesto in redno — in kaj komu pri vsem tem mar, če sta oni in poredni Peter postala nerazdružna prijatelja. Kot je usoda poslala Janeza Puško v daljne kraje, prav tako je ista usoda posrbelala, da dnevni lepi Miški ne bodo tekli predolgočasno. Poslala ji je veselega Petra, ki je znal sočustvovati in tolažiti.

Pisma, ki jih je v potu svojega obraza pisal Janez Puška, niso kašila miru ne enemu in ne drugemu, prihajala so redno kot nemški brzovlaki in neizbežno kot sončni vzhodi in zahodi.

In kaj potem... Seveda, zanjima vas, kaj se je zgodilo po-

tem, ko je prišlo tristo trinajdeseto pismo. Tistega dne, ko je poštarček prinesel to pismo, je bilo vreme že čisto drugačno. Janez Puška je zadovoljno sedel v svojem malem raju, po katerem je odmeval vzradošeni smeh lepe Miške...

Kakor se je zgodba dolej lepo razvijala, tako sedaj nena-

doma »kiksne«.

Janez Puška in poredni pismonoša nista napovedala dvojbo drug drugemu, da bi si priborila srce lepotic; ni prišlo do tragedije, ne do streljanja in ne do solz in prekinitelj-

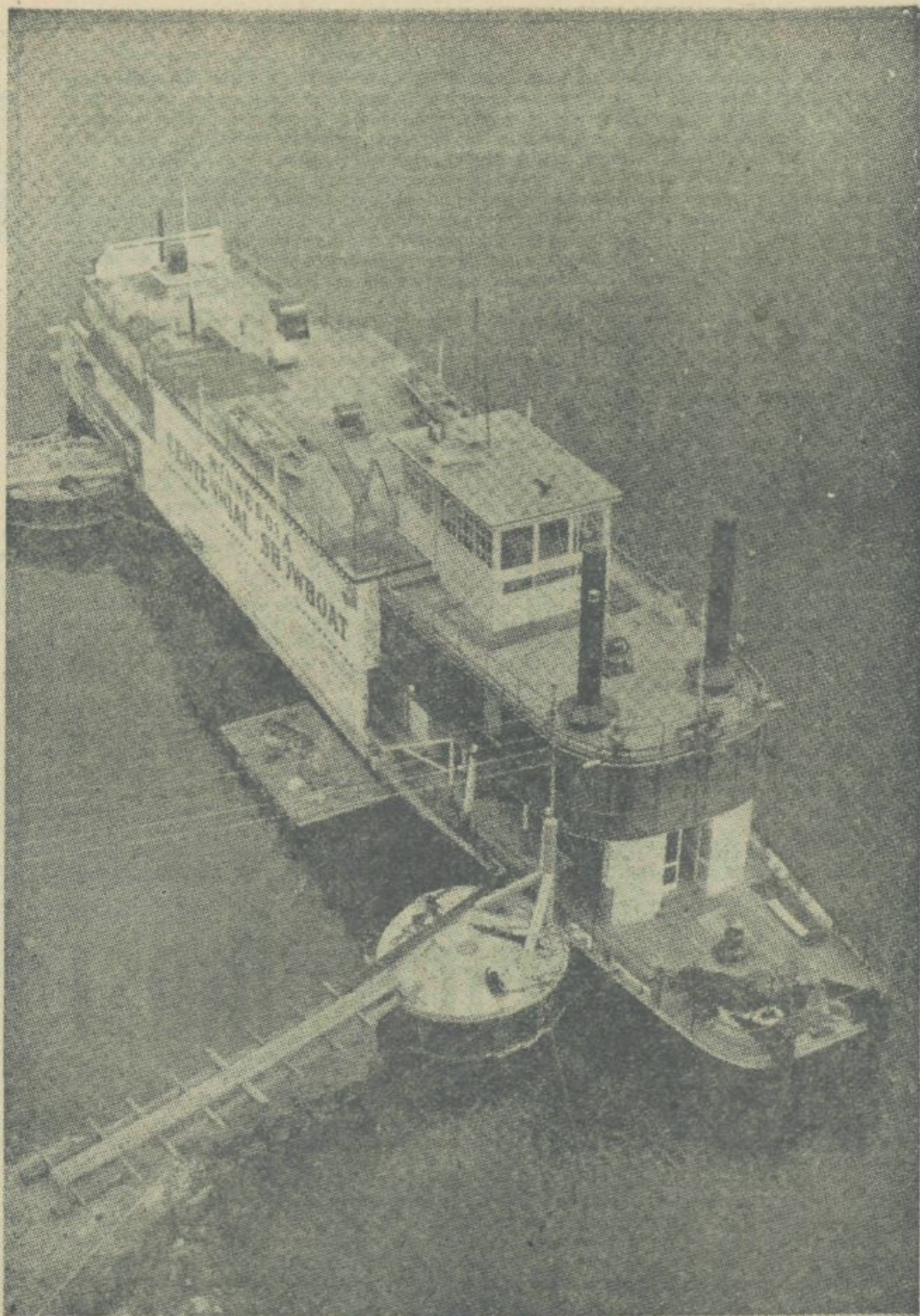
nja.

Tako se je končala zgodba mimo ter brez hudih besed in dejanj. Miška je kmalu pozabila na porednega, on sam pa je obrnil svoje jadro v druge smeri. Janez Puška je pogoltnil vse kosti opravljanj, ki so se mu zataknille v grlu. Vse se je zgodilo tako, kot predvidevajo zadnji stavki vseh pravilic: živela sta še mnogo, mnogo let srečno in zadovoljno...

Minil je sedmi sobotni večer, ki smo ga preživeli v prijetnem kotičku pri »Majoliki«, ob vinu in klobasah s kislim zeljem. Modrovali smo o tefavah in nadlogah svojega stanu, vsak je malo potolkel po svojem soldaškem bobnu in stresel iz njega kako okroglo in veselo povest, ki se je tikala nas samih in mlaje. In kot se navadno po vsaki zgodbi malo pomodruje in približe življenjsko modrost, tako je tudi sedaj naš »korporal« svedano dejal: »Dragi bratci moji, slišali ste zgodbo, ki smo jo posvetili vsem, ki počno pod soncem podobne reči. Janezom v opomin, Miškam v gralo in Petrom, kaj naj rečemo Petrom?«

»Korporal« ga je zvrnil kozarček, si obrisal brke in nadaljeval: »Janez Puška je močno skozi padel, bil je dober vojak, a še premalo dober, da bi razumel preprosto modrost, ki se glasi: lepe ženske so kot neutrujena mesta, brez težav in žrtve jih lahko zavzamemo, a težko jih branimo in obdržimo v svoji oblasti!«

Plačal smo in odšli. Spet je mimo teden dni. V prahu ulice z rednimi lučmi so zamrli kakor težki okovani čevlji... Peter Sus

MISSISSIPPI SHOWBOAT

Pred sto leti so bile ladje na kolesa vsakdanja pojava na Mississippiju. V drugi polovici preteklega stoletja so bile nekatere spremenjene v plavaljoča gledališča, ki so dajala svoje predstave v pristaniških mestih. Potem so te ladje počasi izgubile — lansko leto pa se je pojavila nova.

Ob praznovanju stoletnice Minesote je istoimenska univerza prejela od armade staro ladjo, ki je pred 60 leti plula po Mississippiju. S skupnimi naporji so jo spet spravili v stanje, v kakršnem je bila ob svojem rojstvu. In julija lanskega leta je bila pripravljena, da začne svojo turnejo.

Prva predstava je bila tipična »ladijska« melodrama, kot so bile nekdaj v navadi, z naslovom »Pod plinsko svetilko«. V programu je rečeno, da je to originalna in slikovita drama o življenju in ljubezni v tistih časih. Napisal jo je Augustin Daly in je veren posnetek predstave iz leta 1867 v New Yorku, kjer so jo sprejeli z rahlo histerijo in senzacionalnim odobravanjem.

V silu melodram iz devetnajstega stoletja je to zgodba o preganjanju in lepi junakinji, zaljubljenem junaku (kateremu mora publika navdušeno ploskati) in lopovu, ki ju preganja čim se pojavi, mora publika živjeti!

Igralci-študentje poleg nastopanja opravljajo tudi vsa potrebna ladijska dela. Ker je za potovanje s to ladjo veliko zanimanja, sprejemajo na svoj krov tudi potnike in med zadnjimi počitnicami je ladja prepeljala tudi preko 6000 turistov.

POLJUDNOZNANSTVENO KLEPETANJE

Humoristove lastnosti in...

Peljal se je s svojim bencinskim Rosinandom-Volkswagnom proti morju. Nič žudnega. Bil je Stara bajta, preskušal se je že na petih fakultetah, letos se je vpisal na šesto. Vsa leta ga je simbolično vzdrževala njegova Dulcinea-Zena, z otroškimi dokladi pa še šestletni sinko. Svojega smrdljivega Rosinanda je kupil na inozemski praksi. Vozil je s sto pikami (pardon: kilometri) na uro, pri izpitih pa jih je stisnil komaj štiri in pol.

Radio je dobrodušno grgal najnovejšo popevko »Povozil te bom s štirimi kolesi«, kar mu

nenadoma crkne motor — brez predhodne napovedi. In prav pod rumenkasto tablo z napisom KOZINO.

Ob njej je stalo nekak šloveskemu bitju podobnega, nedoločno zelenega. Bilo je Ono, bruc z dvignjenim palcem. Ob tem prizoru je sedel oguljen nasmešek Stare bajte na zadnji sedež v avtomobilu. Stari se je počasi zbal iz avtomobila, zaklel nekaj o »prekletih jetičnih cestah«, potem pa se je ustavilo ob njem upehano Ono. Še vedno je držalo dvignjeni prst in ga spustilo šele, ko mu je Stara bajta razložil, da je njegov avto sicer fantastični krilic zadnje mode, da pa na žalost nima 00 (= WC).

Stari je začel žgečkat motor, Ono pa mu je homarno pomagalo. Končno se jima je s skupnimi naporji posrečilo pogrniti Rosinanda. Ono je prisledilo in odpejala sta se...

Avtomobilska kolesa so vozila njun pogovor k morju. Stari je bil klepetav kot univerzitetni profesor, ki kljub neznanji smotiv svojega predmeta razteza »dejstva« do nezvesti. Ono je z odprtimi usti poslušalo in skušalo, tu in tam kaj pridiči. Seveda se mu vse misli niso vedno posrečile.

Stari je razlagal Onesu, da trpijo ljudje največ zaradi POŽREŠNOSTI. Zato, pravi, sem razdelil to športno vseljudsko panogo na:

A. Slavohlepnost, B. Pohlep po denarju — predjem, C. Prepričanost v svoje poslanstvo, D. Poklicna požrešnost, E. Požrešnost Materice Zemlje.

Stara bajta: Poznam tragičen primer, ki zelo poučno in v svadrlino opozorilo povezuje vseh pet črk POŽREŠNE ABECEDE.

Nekaj moj prijatelj — bil je umetnik, humorist — je trpel na C, zanesla ga je A. Ko je tu do neke mere uspel, se je zaradi D vrgel na B, dokler ga ni zgrabila za vrat in do konca opravila z njim E.

Bruc (po predhodnem požiranju sline): Glej, kaj ne poveš... Se dobro, da sva se srečala pred KOZINO, sicer ne bi nikoli zvedel teh stvari...

Stara bajta je nemoteno nadaljeval: Moj prijatelj Humoristislav je strokovnjak pri HONORZGECKU (Zavodu za raziskovanje honorarnega žgečkanja in klistiranja najširših ljudskih množic). Trdi, da je po svojem notranjem poslanstvu humorist in da profesorje le v prostem času in še to zgolj zato, da v šoli dobi brezplačno papir in svitlnice za svoje umotvore. Izživlja se največ v gostiščih in tu in tam v časopisu LI HI PAV, ki piše neresno o resnih stvareh.

Kolesa so medtem brez sramu gledala cesti pod krilo, neka radijska postaja pa je pravkar začela z oddajo »Pokaži, kaj si se naučil.« Stara bajta je navil sprejemnik na avtomobilsko jaskot, potem pa sta se oba z Onesom predala užitek oddaje.

Imaginarna napovedovalka (po možnosti filmska debutantka z nogami, ki vplijejo po ocenji 4-krat po 10 pik): Pred mikrofonom je dve in pol letni Anastazij, ki se že tri leta ukvarja z drgnjenjem po violini. No, Anastazijček, povej nam, kateri predmet ti je v osemenitki najljubši?

Anastazij: Telovadba. Pa še ta zato, ker sem je opročen...

Napovedovalka: ki hoče biti vedno lepa: Kaj meniš, kako se boš odrezal danes?

Anastazij: Mislim, da bom dosegel prvo mesto...

Napovedovalka: No, sedaj nam pa zaigraj!

Stari je moral po kratkem Anastazijčkovem igranju na violino ustaviti avto, da sta z Onesom parkirala za prvim (ne kam zelo nedolocnim) grmom. Potem je Rosinand potegnil kot

plihana mula. Vse zaradi strokovne komisije in tiste iz publike, ki sta ocenili Anastazijčkovo igranje, igranje ljubkega otroka, ki zna tako prijetno in s smislom za trdnostjozreden humor odgovarjati na vprašanja — za »perfektnost«. Število točk: najvišje.

In spet napovedovalka: V današnji oddaji se vam bo predstavil tudi delavec Pepi Peteršilček iz Zaplote vas. Je samouk, zapel nam bo arijo iz... Potem je prišlo pred mikrofonom nekaj običajnih vprašanj, na katera je Pepi, nevajen toliko občinstva, odgovarjal plašno in trdo.

Pepi je zapel s prijetnim glasom.

Napovedovalka: Ocenio prosim.

Zaradi izredno nizke ocene komisij sta morala popotnika spet ustaviti avto... Marsikdo od poslušalcev doma je zaradi te ocene moral seči po prasku za pomirjenje živcev, ker res ne gre, da bi človek zaradi takšne stvari udaril po 60 »jurjih«, ki ne bi več peli in posredovali novic.

In na kraju še razglasev rezultata. Prvo mesto je zasedel Anastazijček, mamin ljubček, srček, falotek, štrukeljček itd., ki se je učil violino že tri leta pri znanem profesorju temu in temu. Potem, nekeje proti koncu razvrtitve, je prišel na vrsto tudi delavec Pepi, zapisan v nižjo kasto samoukov...

Stara bajta je potisnil gumb radiu v grlo, da je moral utihniti. Potem so nekaj časa vsi trije molčali, le avtomobilski motor je poltihu smrčal. Ono je nekaj časa brezpredmetno požiralo sline, potlej pa je preselila molk kot neki znani tip Gordijski voz: Dajva, pogovarjajva se še o najnižih prijateljih. Jaz na primer imam zanimivega prijatelja z imenom Potujoči Pufar. Nekoč se mu je sanjalo, da je našel na cesti povsem nov zamašek pivske steklenice. Zjutraj je hitro pogledal v sanjske bukve. Pod: Zamašek najti (je bila zapisana razlaga): svoje gledališče usta-

noviti. Trmasto si je vtepel to misel v glavo. Zbral je nekaj ljudi, in začel. Čez mesec dni je bila prva premiera. Obisk je bil zadovoljiv, moj prijatelj pa je v svojem navdušenju potencirano pretiral. V mislih je že videl, kako se bodo vrstile predstave druga za drugo na najrazličnejših odrih evropskega kontinenta. Seveda, pogoj za to so vstopnice, to pa ni kar tako. Potujoči Pufar jih je perspektivno naročil v neki tiskarni in — pripeljal so mu jih s kamionom...

Prijatelju Pufarju se je neke noči sanjalo, da mu je na prav tistem zamašku, ki ga je našel pred dvema mesecema, nerodno spodrsnilo. Spet se je zatekel k sanjskim bukvam, kjer je pisalo: Nerodno spodrsnilo na zamašku: V dolgevo zaiti in se jih ne rešiti. Dotacije jekati. — P. Pufar bi skoraj honorarno požrl svoje lastne zobe, ko je drugo jutro prišlo na upravo Velikostnega potujočega gledališča za Evropo pismo iz tiskarne: Prosimo, da takoj poravnate znesek okoli pol milijona dinarjev, ker smo vam dobavili toliko in toliko vstopnic...

Ono je zavzdihnilo: Moj revček, moj ubogi prijateljček... Letaj je za dotacijami, dotacije pa so kljub mili zimi (in splošno znanemu pregovoru »Matija dotacije razbija, če jih ni, jih pa naredijo zmznile«...

Kolesa avtomobila so grgrala kilometre. Ono pa je po daljšem molku zadržalo zaradi prijetnega pomladanskega sonca na sedežu ob Stari bajti. Blížalo se je prsto morje. Avtomobilu naproti so prihajala stegna morja, usta morja, roke morja...

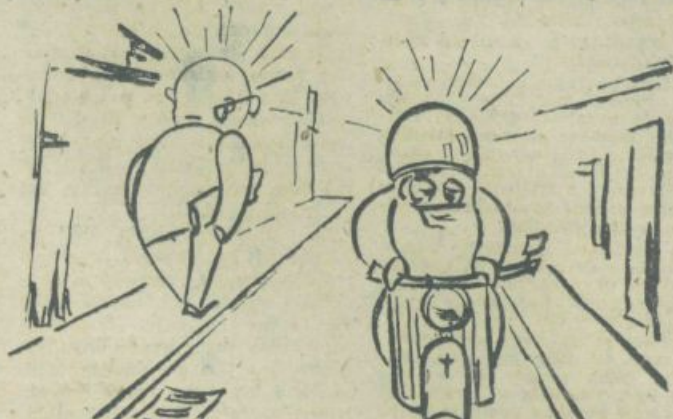
S sposojenim pisalnim strojem in prosto po fantaziji zapisal nekajkrat predčasno upokojeni abs. phil. et tech. etc. JOKEC KAVKA.

V počitnicah je Jaka Dila položil Rimsko pravo

Naslednji dan se je zgodilo vse tako, kot je bilo predvideno. Peter je pismu, ki je prišlo tisti dan, dodal še večerajenje, ki ga je varno shranil doma. Pozvonil je dvakrat in že hotel oditi, ko so se vrata naglo odprla in je skozenj pokukal radovedno vesel obraz prelepe neznanke. Njene oči so se svetlo smejale: »Katerega naj preberem prej...?«

Tako se je pričela zgodba o prelepi Miški, o porednem Petru, a brez Janeza Puške, ki je medtem hodil svojo pot in ni mogel storiti nič drugega, kot spet, dan za dnem, napisati pismo (tako je obljubil in tako se je spodobilo). V pismih je bilo vse polno nežnih in lepih besed, ki so ob branju popolnoma prevzele prelepo Miško in njeno ljubeče srce.

Kje profesor in študent vendarle razdelujeta? Na sončni ulici, ki jo plemenito razsvetljujeja

GLOSE iz našega življenja

OČETJE IN SINOVI

Dve stari bajti se srečata pri »Figovcu«.

»Kako je kaj, Jaka?«

»O, kar dobro. Zena je napredovala v službi, v kratkem bom diplomiral, otroci so pridni...«

»Saj res, kaj pa sin — ali kaj študira?«

OGLAS

Mirnega, inteligentnega starejšega gospoda, najraje absolventa, išče dekle srednjih let, da z njim v miru preživi večer življenja. Ponudbe pod »Cvetje v jeseni«.

PREKLIC

Preključim neresnične klepote, ki sem jih širil o kolegu Pepiju Hrčku, čes, da je impotenten. Priznavam, da sem to delal iz podlega naklepa, da bi mu preprečil dobiti stanovanje, ki mu ga je nudila gospodinja Micka P., in se mu zahvaljujem, da je odstopil od tožbe.

NE MORE RAZUMETI

»Enostavno ne morem razumeti, kako lahko Miha Hivi, ki je vedno brez denarja. Danes je bil popolnoma suh, pa tudi včeraj, in predvčerajšnjim prav tako!«

»Ali te je hotel prositi, da mu kaj posodiš?«

»Ne, jaz sem ga hotel!«

DOBRA STRAN

KRIMINALKE

»Ne veš, kako težko čakam nadaljevanja šabje kriminalke v »Poročevalcu! Zjutraj ne vzdržim v dremanju in najmanj uro prej vstanem, da jo preberem.«

»Torej ti to samo koristi, ker se lahko veliko prej spraviš k študiju.«

»Ne vem. Namreč, potem se pomirjen spet spravim spat.«

POMOČ NOVINCEM

Se pred začetkom novega študijskega leta smo uvideli, da bo potrebno nuditi novincem, ki bodo začeli študirati po novem učnem načrtu, vsestransko in stalno pomoč, da bi se čimprej seznanili z razmerami na univerzi, premagali začetne težave pri študiju in sprosti opravljali izpite.

Študentja letošnjega prvega letnika so v zelo težavnem položaju. Vpisali so se v času, ko je bil uveljavljen nov zakon o univerzi, reforma študija pa še ni prinesla konkretnih rezultatov. Na univerzi se je še vedno govorilo o dolžini študija, novih statutih učnih načrtov in programih. Med univerzitetnimi profesorji so bile še zelo močne težnje, da bi v imenu znanosti skušali rešiti za vsako ceno vse, kar se rešiti da. Takšne težnje so prišle v polni meri do izraza v prvih osmih učnih načrtov in programov, ki so dokazovali, da

zavladajo prepričanje, da ni mogoče izvesti reforme študija v okviru družbenih zahtev, kar je seveda zaviralo napore v tej smeri. Nekoliko več optimizma in poleta je prinesla ugotovitev, da se da v okviru zagotovljenih finančnih sredstev, z racionalnejšim izkoriščanjem prostorov in učnih pripomočkov, z večjo požrtovalnostjo in odgovornostjo pedagoškega kadra marsikaj storiti. K temu, da je na univerzi prevladala prepričanje o potrebi in možnosti izvedbe študijske reforme, je mnogo pripomoglo tudi neomajno stališče študentske organi-

zacije, ki je s svojimi mnenji in predlogi pospeševala tako prizadevanja.

Študentska organizacija se je od vsega začetka dobro zavedala, da bo najtežje tisti generaciji študentov, ki bo prva doživljala realnost zahtev po izvedbi študijske reforme in ki bo pokazal, v čem so njene pomanjkljivosti. V začetku študijskega leta je na vseh fakultetah organizirala sestanke z novinci in jih seznanila s trenutno situacijo v zvezi s študijsko reformo. Pri tem pa ne moremo iti preko tega, da ne bi spet omenili in obsodili dejstva, da so se na mnogih fakultetah in oddelkih študenti spremenili v zastraševanje novincev. Sestankov z novinci so se marsikje udeležili tudi študentje, ki niso bili dolgi študentje in so prikazovali njihovo bodočnost v najbolj čr-

ni luči, s čimer so jim omajali voljo do dela. Na teh sestankih so marsikje tudi odsvetovali novincem, da bi se aktivno vključili v katerokoli dejavnost študentske organizacije. To pa še ni vse. Marsikje so jih namreč potem prepustili samim sebi, kar je zlasti obsojana vrednota. Tako pomoč so nudili novincem tudi nekateri profesorji, ki so jih pri uvodnih predavanjih na dolgo in na široko prepričevali o nerealnosti tako zamišljene študijske reforme. Človek bi v takni situaciji od njih pričakoval več resnosti in večje razumevanja svojih dolžnosti in odgovornosti do študentov, za katere neprekinjeno veljajo nova zakonska določila o dolžni študiju. Zato lahko trdimo, da smo razočarani, ker mnogi profesorji niso nudili pomoči svojim študentom niti pri premagovanju začetnih težav, niti pozneje, da bi lažje in hitreje osvajali snov.

Zelo bi bili krivični in ne-hvaležni, če pri tem ne bi omenili tudi tistih profesorjev in asistentov, ki so samoiniciativno ali pa na pobudo študentske organizacije poskušali take stalne oblike pomoči, ki so za študente zelo koristne. Takrat naj omenimo le študijske krožke na ekonomski fakulteti. Univerzitetni profesor dr. Alojzij Vadnal je razdelil študente prvega letnika na več grup, ki jih vodi s pomočjo svojih asistentov ter študentov, ki so se doslej posebno dobro izkazali. Delo teh grup je študij predavane snovi ter dopolnilnih materialov iz težjih predmetov. V prijetnem vzdušju študentje vprašujejo in diskutirajo o raznih problemih. Pišejo tudi seminarne naloge, o katerih kvantitativno se dr. Alojzij Vadnal zelo pohvalno izraža.

Ti študijski krožki so nova oblika skupnega dela študentov in pedagoškega kadra. Ker so se zelo obnesli, jih pozdravljamo in upamo, da bodo postali stalna oblika pomoči učnega kadra študentom tudi tam, kjer bi bila podobna pomoč potrebna.

Roman Rems — Spomin

ti ljudje niso razumeli oziroma niso hoteli razumeti bistva študijske reforme, ki je bila potrebna tako zaradi izrednega razvoja znanosti, v imenu katere so se borili proti vsem spremembam, kakor tudi zaradi potreb in zahtev družbe ter njene hitre gospodarske rasti. V boju proti hiri in temeljiti izvedbi študijske reforme so navajali tudi dokaj prepričljive argumente. Omenimo naj le prepričanje, da naša družba ne more zagotoviti materialnih sredstev, s katerimi bi bilo mogoče hitro izboljšati pogoje študija in življenja študentov. Za končanje študija v predvidenem roku je potrebno ne samo izboljšati pouk, kar pomeni namestitve novega učnega in vzgojnega kadra, pridobitev novih prostorov in njihove sodobne opreme, zagotovitev učnih pripomočkov, uvažanje novih vzgojnih prijemov in metod pouka, temveč tudi zagotovitev stanovanj in sredstev za življenje študentov. Vse to je povzročilo, da je za nekaj časa

PREOBREMENJEN URNIK

O slušateljih Akademije za igralsko umetnost slišimo bolj poredko, zato tudi nismo seznanjeni z njihovimi problemi in težavami, ki so včasih zelo pereči. Kot na vseh fakultetah in akademijah ljubljanske univerze, tako je tudi na Akademiji za igralsko umetnost novi študijski načrt prinesel pozitivne spremembe, seveda pa tudi pereča vprašanja.

Eden izmed najtežjih problemov, ki je prizadel predvsem slušatelje letošnjega prvega letnika, je obvezno vpisovanje jezika na filozofski fakulteti. Tak ukrep je zahtevalo vedno manjše število poklicnih gledališč v Sloveniji. Obstojeca gledališča ne bodo mogla zaposliti vseh diplomantov akademije, zato bodo morali mnogi izmed njih oditi v naša industrijska središča, kjer bodo delovali kot režiserji in vodje gledaliških sekcij pri Svobodah. Seveda bodo morali svojo redno zaposl-

tev, poskušati neke druge, v ustanovah ali šolah.

Novi učni program je v istokasni pripravi za profesorje, poklic videl uspešno rešitev problema in je zato uvedel vpisovanje enega izmed tujih jezikov. Na prvi pogled bi bil problem zadovoljivo rešen tudi za prvi letnik, če jih pri rednem študiju na AUI in filozofski fakulteti ne bi oviral prenatrpan urnik. 46 ur predavanj na teden, poleg tega pa še vaje za produkcijo, statiranje in Drami resno ovira študij. V nekaterih dnevih se študentje kar presejajo na akademijo, saj so tam od jutra do pozne noči. Takšna obremenitev škodljivo vpliva na sam študij, poleg tega pa ni v skladu z novim programom, ki zahteva skrajšanje študija, ne pa njegovo podaljševanje. Izgleda, da se AUI in filozofska fakulteta ozirata le na oni del programa, ki zahteva od študentov redno oblikovanje predavanj in vaj, obenem pa intenzivno in resen študij. Študij na dveh fakultetah pa marsikaj vodi v polovičarstvo. Zlasti se pri tako natrpanem urniku, kot ga imajo na AUI.

Ta problem skuša ZSJ na Akademiji za igralsko umetnost rešiti skupno z rektoratom akademije, vendar pri tem ne uspeva ravno najbolje. Študentje sami niso proti vpisovanju jezika, saj jim bo znanje tujih jezikov koristilo pri njihovem bodočem delu, vendar pa mislijo, da bi problem diplomantov AUI lahko rešili tudi na drug, uspešnejši način. Znano je, da pri nas nimamo strokovnjakov za televizijo, film in radio. Mar ne bi kazalo tudi pri nas vzgajati strokovnjake za ta področja, kjer dostikrat delajo ljudje brez strokovne usposobljenosti? Taka rešitev bi bila primernej-

Praslava ob dnevu žena

Ob letošnjem prazniku žena, 8. marca, je ZSJ priredila skromno proslavo v veliki dvorani Slovenske Filharmonije. Zaradi slabe organizacije in obveščanja je prireditelj ob precej prazni dvorani nekam hladno izvenela.

V svojem kratkem govoru je ljudski poslanec dr. Sonja Kerkovec orisala razvoj gibanja za uveljavitev pravice žena pri nas in po svetu. Poudarila je, da je za popolno osvoboditev žena nujna predvsem njihova popolna ekonomska osveščenost, ki je bila pri nas po osvoboditvi v celoti izpeljana. Le na ta način postane pravo z ustavo in zakoni zajamčene pravice žena v družbi, ki so si jih priborile med narodnoosvobodilno borbo, resničen edraz dejanski stanja, ki ga terja današnji razvoj.

V drugem delu programa so nastopili solisti, slušatelji Akademije za glasbo, altistka Milka Eftimovič ki je zapela Šturm-Silvičev pesem Pismo materi padlega partizana, baritonisti Peter Bedjanec in Škerjančev Vizioj ter mezosoprastka Vera Klemenčič, ki je lepo in občuteno podala znano Vilharjevo Nezakonsko mater. Nastopajoča sta spremljala na klavirju Nera Gombač in Igor Dekleva, prav tako s'ustaljeja Akademije za glasbo.

Za konec je zapel še Akademski pevski zbor več pesmi Simončiča, Gobca, Habeta, Marolta, Chailleya in Berdoviča.

Maloštevilno, a hvaležno občinstvo se je nastopajočim za program toplo zahvalilo.

Za pravilno osvetlitev in razumevanje današnje dobe je treba izhajati predvsem iz ugotovitve, da je druga svetovna vojna ne samo uničila fašizem, temveč tudi izredno okreplila napredne politične in družbene sile v svetu, povzročila nastanek novih socialističnih držav, vzpodbudila in okreplila narodnoosvobodilna gibanja v kolonialnih in odvisnih deželah, kar je precej prizadelo politične in gospodarske interese imperialističnih dežel. Da bi te države ohranile svoje gospodstvo, so začele boji proti vsem demokratičnim in svobodoljubnim silam doma in v svojih interesnih sferah ter ga prikrile s parolami o komunistični nevarnosti in podobnim. Take razmere in pa Stalinova nesmiselna politika so izredno zaostriale mednarodne odnose in le nenehnemu prizadevanju mirovljubnih sil vsega sveta se imamo zahvaliti, da ni prišlo do nove vojne, ki bi prinesla katastrofalne posledice za vse človeštvo, če bi uporabili orožja za množično uničevanje.

Zahodne države, pa tudi Sovjetska zveza so v mednarodnih odnosih po vojni nadaljevale politiko s pozicije sile, kar je zaviralo nadaljnji splošni razvoj v svetu. Zaradi take politike ni bilo mogoče rešiti nešteto vprašanj, ki so nastala med vojno in v letih hladne vojne. Nemčija, Koreja, Vietnam so ostale še vedno razdeljene, kljub težnji narodov teh dežel, da bi se združili. Ta in podobna vprašanja so skušali reševati s silo in ne v skladu s težnjami in interesi teh narodov.

Taka politika vzbuja med narodi strah, negotovost in nezaupanje, daje potuho raznim vojaškim elementom, pospešuje tekmovanje v oboroževanju, povzroča nastajanje vojaških blokov, graditev vojnih oporišč na tujih ozemljih itd. Ta politika nasprotuje težnji za mir, prijateljstvo z vsemi narodi in splošen človeški napredek.

Nerešeni mednarodni problemi in težnja po gospodstvu nad drugimi narodi so povzročili hladno vojno in povezovanje držav v dva nasprotujoča si bloka, ki tekmujejo med seboj v oboroževanju in prepredanju zdravju politično, gospodarsko in kulturno sodelovanje. S tem se zapirata vase in podrejata ekonomski razvoj časnim političnim motivom. Za krepitev vojaške sposobnosti ene ali druge strani trošijo ogromna finančna sredstva, čeprav živi še mnogo milijonov ljudi v skrajnem pomanjkanju. Vse to zavira razvoj proizvodnih sil in izkoriščanje dosežkov znanosti v dobro vsega človeštva ter povečuje nasprotja v mednarodnih odnosih.

Popolno razdelitev sveta v bloke preprečuje dežele, ki so spoznale, da ni rešitev njihove neodvisnosti in splošnega miru v blokovskem združevanju, temveč v aktivni koeksistenci in reševanju vseh mednarodnih problemov na mirnem način. Te sile, med katerimi je tudi Jugoslavija, nenehno naraščajo in bodo prej ali slej razbile blokovsko politiko. Ideja aktivne koeksistence dobiva vedno več pristašev. To nam dokazujejo določena nasprotja v okviru samih blokov, ko posamezne dežele spoznajo nesmiselnost oboroževanja in vedno glasneje zahtevajo, da se bloka spremenita v gospodarske organizacije, ki naj sicerbe za razvoj gospodarske šibike dežel. Miro-ljubne sile vsega sveta spremljajo z velikim zanimanjem potovanje tovariša Tita po

Mednarodni odnosi

azijskih in afriških deželah, ki utrjuje prijateljstvo, vsestransko in enokopravno sodelovanje dežel ter mir v svetu. Tega prijateljstva in sodelovanja prav nič ne moti drugačna družbena ureditev, ideološke razlike, različna stališča do raznih mednarodnih vprašanj itd.

Politika aktivne koeksistence, ki temelji na spoštovanju odvisnosti, suverenosti, enakopravnosti, teritorialne nedotakljivosti in nermeševanja v notranje zadeve, omogoča vsestransko sodelovanje na vseh področjih družbene dejavnosti, zbližuje narode in jih povezuje v političnem, ekonomskem in kulturnem pogledu. Vendar je takšno sožitje mogoče doseči samo med neodvisnimi deželami, ne pa med bloki, med katerimi se lahko doseže le začasno premirje, kar pa ne odpravlja nevarnosti novih spopadov.

Poleg tega, da je politika aktivne koeksistence izraz težnje mirovljubnih sil sveta, je obenem tudi logična posledica razvoja proizvodnih sil, ki terja najožje povezovanje gospodarstev posameznih dežel v enotno svetovno ekonomsko skupnost. Toda stabilnosti svetovnega gospodarstva in njegovega nadaljnjega razvoja si ni mogoče misliti brez enakopravne in svobodne ekonomske kooperacije, ki temelji na skupnih interesih posameznih narodov in ne na temelju vsiljene volje in interesu velikih sil. Tudi Jugoslaviji, ki se dokaj uspešno otresa svoje gospodarske zaostalosti, je hotela ena in druga stran vsiliti tako gospodarsko sodelovanje in pomoč, ki ji ne bi le okrnila njene neodvisnosti in zavirala njen vsestranski razvoj, temveč bi jo tudi pritegnila v blokovske razprtije, ki nimajo z načeli aktivnega sožitja in enokopravnega gospodarskega in političnega sodelovanja nič skupnega. Jugoslavija se je vesekoli odločno upirala takšnim načrtom, ki bi samo škodovali njenemu ugledu in koristim. Ta odpor pa ni nikoli pomenil zapiranje v nacionalne meje. Nasprotno, Jugoslavija se je vedno zavzemala za najširše sodelovanje z vsemi deželami, ki so spoštovale načela mednarodnega sodelovanja, ker se je zavedala, da je del svetovne skupnosti. Tudi odpor proti informiraju ni pomenil izolacije, temveč boj proti nepravilni, hegemonistični politiki in praksi, katere afirmacija bi samo škodovala razvoju socializma. Poskus izvajanja takšne politike je spet pripeljal do sedanjih nasprotij z državami vzhodnega bloka. Takša politika, katere sredstva in metode v marsičem spominjajo na leto 1948, ne koristi nobenemu izmed teh narodov, pač pa zelo škoduje ugledu socializma na sploh. Namesto da bi odnosi med socialističnimi deželami služili vsem narodom za vzgled, kakšni naj bodo in na katerih temeljih naj slonijo, vzbujajo za-skrbljenost in razočaranje.

Skodljivost take politike so potrdili tudi pretekli dogodki na Madžarskem in Poljskem, kar ne povzroča le sovraštvo teh narodov do Sovjetske zveze, temveč tudi krepki reakcijske ostanke v teh deželah, ter zavira razvoj socialistične miselnosti in polet ljudskih množic pri graditvi socializma. Vztrajanje pri taki politiki je spet povzročilo, da je Jugoslavija edina socialistična dežela, ki se v mednarodnih odnosih dosledno drži pravih principov sožitja, edina, ki je popolnoma odpravila negativne pojave, ki jih je vnesel kapitalizem v odnose med velikimi in malimi, močnimi in šibiki, belimi in drugopoltnimi, ter edina, ki predstavlja socialistični družbeni red v pravi luči.

Ohranitev miru je v interesu vsega človeštva. Toda miru ne bo mogoče doseči, če bodo še vnaprej obstajali vojaški bloki in tekmovanje v oboroževanju. Namesto, da bi se dosežki znanosti in tehnike, predvsem jedrska energija, uporabljali za gospodarski in kulturni napredek vsega sveta, jih izkoriščajo v proizvodnji orožja za množično uničevanje. Mirovljubne sile si bodo morale še mnogo prizadevati, da bi zabrskili nadaljnjo proizvodnjo atomskega orožja, dosedanje zaloge pa uničili ter izvedli popolno razorožitev. Namesto tekmovanja v oboroževanju naj države z različnimi družbenimi sistemi tekmujejo med seboj na ekonomskem, kulturnem, znanstvenem področju, kar bo prineslo ogromen napredek vsemu človeštvu.

V svetu se je okreplilo spoznanje, da je za ohranitev miru neizogibno, pa tudi potrebno, da se ohrani sožitje med državami z različno družbeno ureditvijo. To pa je mogoče doseči le, če se bodo tudi socialistične dežele vzdrževale vmeševanja v notranje zadeve kapitalističnih dežel. Takšno vmeševanje prav nič ne krepji pozicij proletariata in ostalih progresivnih sil, temveč samo zaostre mednarodne odnose. Reakcionarnim silam omogoča, da se s pripravami na vojno in s propagando, ki prikazuje ideje socializma in komunizma v napačni luči, obdržijo na oblasti in da v interesu državnih koristi nastopajo proti vsem progresivnim silam, ki se bore za izboljšanje življenjskih pogojev. Toda razvoj socialističnih sil gre nezadržno naprej. Zaradi pritiska naprednih idej in razvoja proizvodnih sil so mnoge kapitalistične države prisiljene podpirati ključne objekte in surovinske baze ter dopuščati proizvodnjo, da v določeni meri sodelujejo pri upravljanju proizvodnje.

Izredno velika nevarnost za mir je tudi odpor kolonialističnih sil proti upravičnim težnjam zatiranih narodov, da si pridobijo neodvisnost. Nenehno smo pričra raznim mednarodnim zapletitvam. Spominimo se samo napada na Egipt, dolgotrajne vojne v Alžiru, dogodkov v Južni Ameriki in Afriki. Kljub temu odpora pa se morajo imperialistične sile korak za korakom umikati, kajti nemogoče je uničiti narodno-osvobodilna gibanja prebujajočih se narodov.

Narodi, posebno tisti, ki so se komaj otreli kolonialističnih zatiralcev in izkoristevalcev, so podedovali zaostalo gospodarstvo, čeprav imajo mnogi izmed njih velika naravna bogastva, ki so ostala neizkoriščena ali pa so jih kapitalisti samo nesmotno izrabljali. V mednarodnih odnosih zahtevajo ti narodi nove odnose, osnovane na načelih enakopravnosti, medsebojnega spoštovanja in nermeševanja v njihove notranje zadeve. Da pa bi pospešeno razvijale svoje gospodarstvo, potrebujejo ekonomsko pomoč, ki naj jo dajejo gospodarsko razvite dežele brez kakršnih koli koncesij. Razvoj gospodarstva jim bo omogočil, da bodo dosegli dejansko politično neodvisnost in enakost v mednarodnih odnosih. Pospešena graditev gospodarstva zahteva ne samo močno intervencijo države, plansko usmerjanje graditve, nacionalizacijo ključnih objektov in surovinskih virov, temveč tudi mobilizacijo najširših ljudskih množic, ki so pripravljene nositi ogromne napore. To pa je mogoče doseči le z uvažanjem socialističnih in demokratičnih oblik oblasti.

Ker gospodarsko močne države le nerade dajejo izdatnejšo ekonomsko pomoč brez določenih pogojev, je razumljiva težnja novo osvobojenih narodov, da se ta pomoč daje preko OZN, kajti imperialistične sile skrivajo svoje težnje po hegemoniji za parolami o humanizmu, skrbjo za nerazvita področja ali o nesebični in bratski pomoči. Te dežele in vse socialistične sile so zelo zainteresirane, da se takšna skupna mednarodna akcija razširi in utrdi. Tudi Jugoslavija se odločno zavzema za gospodarsko pomoč zaostlim deželam. Čeprav se sama bori z nešteti težavami, jo tudi sama nudi v okviru svojih možnosti, ne da bi pri tem zasledovala lastne koristi.

Jugoslavija, ki se zaveda, da je del svetovne skupnosti, se zavzema prvenem zaradi razvoja proizvodnih sil za najtesnejše sodelovanje in povezovanje nacionalnih gospodarstev s svetovnim. Smatra, da je zapiranje v nacionalne meje iz ideoloških ali političnih motivov v nasprotju z zahtevami svetovnega gospodarstva in škoduje ne samo posameznim deželam, temveč vsemu svetu. To sodelovanje in združevanje pa mora temeljiti na objektivnih ekonomskih potrebah in interesih posameznih narodov ter vsega sveta. Pri tem združevanju se morajo proizvodne sile posameznih narodov med seboj dopolnjevati ter jih je treba v določeni meri tudi vsklajevati in usmerjati.

Konkretno oblike današnjega regionalnega združevanja vsebujejo mnoge pomanjkljivosti in nepravilnosti, ki nastajajo zaradi blokovske razdeljenosti sveta pod vplivom imperializma in hegemonizma najmočnejših kapitalističnih držav. Zato se Jugoslavija ni vključila v nobeno izmed ekonomskih regionalnih integracij, vendar pa ceniti perspektivi razvoja takšnega mednarodnega ekonomskega sodelovanja, saj ta zagotavlja hitrejšo rast proizvodnih sil v svetu in daje ugodne pogoje za aktivno koeksistenco in svobodno razvoj narodov.

NATEČAJ ZA ESEJE IN ŠTUDIJSKE ČLANKE O PROBLEMIH MLADINE IN DELU NJENIH ORGANIZACIJ

Z namenom, da bi podprli študijsko pisanje o različnih aspektih življenja in dela njenih organizacij in se želja, da bo proslava Dneva mladosti še bolj manifestacija vseh ustvarjalnih sposobnosti mladih ljudi in ogledalo njihovih teženj, razpisuje Zvezni odbor za proslavo Dneva mladosti natečaj za eseje in študijske članke o življenju mladine in delu njenih organizacij iz naslednjih tem:

1. NAJVAŽNEJŠA OBDOBA RAZVOJA MLADINSKEGA GIBANJA V JUGOSLAVIJI

S tega področja se lahko obdelajo tista obdobja, ki se niso bila v dosedajni literaturi o mladinskem gibanju dovolj osvetljena, kot n. pr.: Vloga SKOJ v obdobju do šestojanuarske diktature; SKOJ in osvajanje skupnega narodnega mladinskega gibanja v Jugoslaviji; mladina Jugoslavije v ljudski revoluciji (1941-1945) itd.

2. VLOGA MLADINSKE ORGANIZACIJE V ŽIVLJENJU SEDANJE GENERACIJE MLADIH

To področje obsega probleme in izkušnje iz življenja in dela ljudske mladine Jugoslavije ter drugih mladinskih organizacij, kot so: Vloga mladinske organizacije pri socialistični vzgoji mladih; današnji problemi ideološke vzgoje mladih; mladina in sodobna

kulturna vzgoja; mladinske organizacije in vzgoja mladih v duhu internacionalizma itd.

3. AKTUALNI VZGOJNI PROBLEMI MLADINE

S tega področja se lahko obdelajo: Splošna označitev sodobne mlade generacije; družbena afirmacija mladega človeka; mladina in sodobna šola; mladina in znanstveni ter tehnični razvoj; sodobna umetnost v življenju mladine; vzgojni pomen prostovoljnega fizičnega dela mladine.

Za vsako od navedenih področij bodo podeljene po tri nagrade in sicer: prva nagrada 50.000 din, druga nagrada 30.000 din in tretja nagrada 20.000 din.

Pravico sodelovanja na konkurzu imajo vsi državljani FLRJ. Dela je treba poslati do 5. maja 1959. leta. Vsa dela bo pregledala in ocenila posebna komisija, ki bo naknadno sestavljena. Dela je treba napisati na pisalni stroj v treh primerkih in jih podpisati s šifro odposilatelja na naslov: Zvezni odbor za Dan mladosti, Beograd, Terazije 35-III z oznako »za konkurz«.

Svečana podelitev nagrad bo na dan centralne proslave Dneva mladosti v Beogradu. Odbor za proslavo Dneva mladosti bo poskrbel, da bodo nagrada dela tiskana in honorirana.

6. DECEMBRA 1951 JE IZŠLA PRVA ŠTEVILKA NASEGA GLASILA KOT NASLEDNIK ŠTUDENTSKEGA LISTA. TA JE IZHAJAL OD 20. MARCA 1949, UREJVALJO SO GA FRANCI AMBROŽIČ, DARO BRATOS RUDI MAHKOTA, MILOŠ KOBE, MILAN STARIN IN MILOŠ MIKELIN, KI JE TUDI UREDNIK PRVEGA LETNIKA "TRIBUNA". PRVI LETNIK OBSEGA 4 ŠTEVILKE - ZADNJO UREDI STANE SAKSIDA - KI IZHAJAJO ŠTIRINAJSTNEVNO NASLEDNJI LETNIK UREJUJE BORIS MIKOS. DVA ŠTEVILKE LETA 1953 PREVZAME 10 ŠTEVILKO UREDNIŠTVO PRIMOŽ KOZAR, IZIDE 18 ŠTEVILK OD ČETRTEGA LETNIKA DALJE IZHAJA ČASOPIS V 20. ŠTEVILKAH NA LETO BOGDAN PLEŠA UREJUJE LIST OD 11 ŠTEVILKE IV LETNIKA DO 16. ŠTEVILKE V. LETNIKA, KO GA ZAMENJA JANKO POPOVIČ IN UREJUJE LIST DO 3. ŠTEV. IX. LETNIKA